Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 5 август, 1978 шу. • № 93 (5013). • Мах 2 кеп.

КХАШКАРЧА БАЛХИЙ—ЦАХАДДАШ ТЕРКО!

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

Доакъар Iалашдара тIехьа районашта, колхозашта, совхозашта юкъе лелаеча яхьа 24 июле денз 31 июлага кхаччалца даьча балхий итогаш яьй. Котъьнарг а лерхIаш республикански газеташта чIоагIдаьча сийлен Улга тIа яьхай:

РАЙОНАШ:

ГУДЕРМЕССКИ,

сезон йолаелча денз шера заданех 58 процент йоли, 46 процент витаминни баьца хьоари. 36 процент сенажи, 30 процент чай Iалашдаьд районо. ДIадахача отчетни кIирагIа йол Iалашъелга 8 процент лакхделар, витаминни баьца хьоар — 3 проценти ча — 8 проценти.

НАУРСКИ,

сезон йолаелча денз шера заданех 69 процент йоли, 31 процент витаминни баьца хьоари, 37 процент чаи Iалашдаьд ДIадахача отчетни кIирагIа йол Iалашъелга 5 проценти, витаминни баьца хьоар—1 проценти, ча—7 проценти тIакхийттад.

Доакъар Iалашдеча ГРОЗНЕНСКИ, НОЖАЙ-ЮРТОВСКИ, ШАЛИНСКИ РАЙОНИЙ БОАХАМАША дика балхаш даьлга белгалдаьккхад.

БОАХАМАШ:

Гудермесски района «ТЕРЕК» яха совхоз;

Наурски района «РОССИЯ» яха колхоз;

Грозненски района «ЗАГОРСКИЙ» яха совхоз;

Ножай-Юрта района А. ШЕРИПОВА цIерагIа колхоз;

Шелковской района «ПУТЬ К КОММУНИЗМУ» яха колхоз;

Ачхой-Мартана района «САМАШКИНСКИЙ» яха совхоз;

Надтеречни района «МИНЕРАЛЬНЫЙ» яха совхоз;

Ведана района ОРДЖОНИКИДЗЕ цIерагIа колхоз.

Шерра даьржад ялат чуэцара балхаш Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхозе. 1250 гектара тIара мукх чуберзабаь а баьккха, хIанз хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш кIа чуэцаш ба колхоза механизатораш.

Дика хьийкъаб мукх. ХIара гектара тIара 33 центнер яьннай.

Комбайнерашта юкъе яьржача яхье хьалха ва йоккха опыт йола А. Безбородов. Цул дукха тIехьависац къона механизатор П. Чеботарев. Балха нормаш 150—160 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтац цо.

Хьинаре къахьегаш ва кхай тIара хьатта ялат дIакхухьаш лела шофер А. Джамалханов а. ДоагIачул цкъанахаззен дукхагIа ялат дIахьу цо кхай тIара хьатта хIара дийнахьа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза ялат чуэцача дакъа лоацаш вола шофер А. Джамалханови комбайнер П. Чеботареви.

С. ХАКИЕВА сурт.

КПСС ЦК ИЮЛЬСКИ ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

ДЕРРИГНЕ А КОРТА—ЯЛАТ

Парте XXV съезда исторически решенеши КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумо хьалхашка оттадаь декхараши вахаре кхоачаш а деш, ялат дохкара йола иттлагIча пятилетка диъ шера план СССР кердача Конституце шу дузача денга тIехкхоачашъергхиларах дог тийша я «Ингушский» яхача комсаш лелаеча совхоза коллектив. Пятилетка тIеххьарча шера чотагIа 750—800 тонн ялат укх шера паччахьалкхенга дохка лаьрхIад оаха. Из тха специалистий, кхашна балхаш дерий, ерригача коллектива къахьегама боккха толам ба. Къамаьл гIулакхашца айхха дувзалуш долга дIахойташ, ялат даккхара пятилетка кхоачашъяра йолаш йолча торонех массехк масал доаладергда аз.

1976—1977 шерашка шин шера планагIа 5250 тонн дохка дезача 8800 тонн ялат паччахьалкхенга дехкар оаха. кхаь шера лаьрхIа хиннар дерригa 8200 тонн мара ца хиннача. Цу тайппара соахке а пятилетка диъ лагIча шера чотагIа 600 тонн ялат дохка вIаштIехьдаьннад тха.

Укх шера 2500 — 2600 тоннал кIезигагIа доацаш паччахьалкхенга из дохка торонаш я тха боахама. ХIаьта 4 август тIакхоачаш оаха дехкад 1926 тонн ялат. Цу цифрашта тIехьашка латт совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, администраце организаторски массово-политически боккха болх, хIара механизатора, специалиста ший Даьхенна хьалхашкарча декхарашца дувзаденна дола къахьегама гIулакхаш.

Укх шера дикагIа вIаштIехьдаьннад тха ялат чуэцара балхаш. Ялат чуэца доладалалехьа гаьнна хьалха ремонт а яь дIаоттайир ерригa техника, механизмаш, оттайир ялат чуэцара графикаш, тIайийцар социалистически декхараш, бокъонца отта а даь кхоачашде дезарашта дIадовзийтар социалистически яхьа хьалаш. лерттIа кхоачашду ялат чуэцача къахьегача механизаторий, кхыболча болхлой техническии культурно-бытовойи хьашташ; ремонти дезинфекции яь кийчъяьй складаш и кх. дI.

1978 шерара ялат чуэцара боахам бокъонца кийча хилара дош укх шера июнь бетта юккъе. хьайийллача партийни собране дийцар. Кхыча дешаща аьлча, цхьана цу собране йийца а йийца чIоагIйир ипатовций методагIа ялат чуэцара балхаш вIаштIехьдахара схема.

Ялат чуэцача ханна лаьрхIа вIашагIъехкача партийни группашта (уж 3 я тха), халкъа тIахьожама посташта, тIахьожама пункташта, 12 сагах латтача пропагандистски группана кулгалдеш ба опыт йола коммунисташ ий. Х. А. Бузуртанов, Н. С. Гандалоев, Гетагажев, С. П. Коригов, Х. А. Коригов, М. С. Аушев. Ялат лерттIа чуэцара, лаьтта мукъадоаккхаш дIахо де дезача гIулакхашта (ча хьагулдара, аргIаш дара, доакъара лаьрхIа ялат дIадера) доккхача беркате хилар дика вIаштIехьбаьккха цар болх.

Укх бетта 4 дийнахьа 2010 гектара тIара чуийца даьннад гурахьа дIадийна ялат, аьрдад 3837 тонн. Ялаташ чуэцара балхаш сихагIа чакхдахара доккха беркат даьлар тхона Ростовски областерча «Гигант» совхоза къахьегамхой сахьатий графиках, ялат чуэцара боламах тхоай балхаш вIаштIехьдахар бахьан долаш.

Хьувкъам чуэца болабаьча хьалхарча деношке а денз къахьегамца коммунистически гIулакхаш долаш хьабоагIа тха комбайнераш новкъостий Х. У. Гетогажев, ГандалоевгIар Султан, Махьти, Iийса, Умаров Нурди, АлероевгIар Руслани Салмани, кхыбараш. Балха нормаш хIара денна 150 — 200 процент кхоачашъю цар. ХIанзле СК-4 яхача комбайнаца ялат чудерзадеча ерригача ханна норма 180 мара йоацача 400 гектар тIара ялат чудерзадаьд коммуниста Х. У. Гетогажева.

Ялаташ чуэцачеи доакъар кийчдечен кхашка къахьегамхошта дикагIа кхетаергйолча тайппара парте чуреи арахьареи политика. КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума материалаш дIайовзийташ ба партийни организацера 85 процент совгIа бараш, агитатораш, политинформатораш, лектораш. Белгалбаьнна дика болх беш ба политорганизатораш И. С. Гандалоев, А. А. Картоев, Х. А. Бузуртанов, КориговгIар Султани, Хьасани, М. М. Цечоев, У. А. Арсамаков, С. Ш. Аушев, кхыбараш. Политически массово-кхетамеи балхашка цхьаккха хIама лоадам боацаш лархIац цар.

Совхоза боахама ерригача участкашка хила беза чулоацам болаш кердайоах агитаци, арахец «Молнеш», «къахьегама листокаш», хIара денна хьалъетт дийнахьа баьча балха итогаш, алапи. Хьатташкеи механизированнии отрядашкеи я телевизораш, радиоприемникаш, шашкаш, шахматаш, кхыдараш; тIакхухь керда газеташ, журналаш. Иштта, цига йолаш я столовеш, механизатораша салоIа цIенош, цIе увлокаш, лувча душаш. Цул совгIа механизаторашта хьашт долчча хана болх беш хул СоагIапча юртара бани.

Комплексни чакхдоах тха боахамера дерригa балхаш. Комбайнаш тIера дIа ма-яьллинге а хьагул а дий аргIаш ду чах. аха доладу лаьтташ. ХIанзле а аргIаш даьд 1500 тонн хулача дикача. чах. аьхад 850 гектар совгIа дола лаьтта. 200 гектара тIа дIайийнай доакъара лаьрхIа йола культураш.

КПСС ЦК июльски (1978 ш). Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада положенеши выводаши ма-хулла дикагIа вахаре кхоачашъярах дола ший патриотически декхар укх деношка-къаьстта дика довзаш ва комсаш лелаеча «Ингушский» яхача совхоза хIара коммунист, къахьегамхо.

А. ГЕТАГАЖЕВ,
«Ингушский» совхоза паркома секретарь.

Ипатовски методагIа ялат чуэцара транспортни отряд вIашагI а елла шоай ма-хулла сихагIа кхашкара ялат чуийца бовла гIерташ къахьег укх деношка Назрановски района «Маяк» совхоза кхаш леладераша.

Ца боабеши ханнахьен кIинмарс чуберзабара хьалхxе кийчо еш хиннача боахама администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша из гIулакх лерттIа дийца а дийца хIаране де дезараш къоастадир. Цу даькъе хьадда декхараш хьалхашка эттар боахама халкъа тIахьожамхошта а.

Хьувкъам бахьан лоаттабеча къовсама керттерча участкашка—кхай тIа, тараз латтача, хьатта—ялата хьурмат дой хьажар духьа посташ вIашагIъехкар. Иштта, кхай тIа, тараз озача тIахьожам лоаттабеш, ялат цIена чуэцарген болх лерттIа вIаштIехьбаккхарген хьожаш ба ин. Дзейтови Измайлови, хьатта бIарг локхаш ба ин. Муцольгови Аушеви.

Укх шерара ялат дина ка хинна дале а чуэцара атта бац. Цу боахама кхаш босешка ухнилга а ялат лаьттангахьа IотеIалга а теркалдича ховргда ялат хьокхаш касарех Iодехкаши из цигара хьал а эцаш оардаши бараш балха говзал хинна ца Iеш из гIулакх боккхача бехктокхамца кхоачашдииза а баргдоацалга. Ялат чуэцача ца эша сихо ярца е техника йоагIаш йола приспособленеш ехка кийч ца ярца цхьайолча участкашка кIа пIена чу ца эцаш моттигаш хилар. Цу тайпара бараш хьем ца беш юхатохар халкъа тIахьожамхоша.

СУРТА ТIА: халкъа тIахьожамхой (аьрдехьара аьттехьа) Татриеь Элбердий Халат, Измайлов Махьмада Султан, Богатырев Джамарзий Султан, Аушев Дуде Дауд шоай балха хьакъехьа къамаьл деш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЯЛАТ ЧУЭЦАР
3 АВГУСТ ТIАКХОАЧАШ

РАЙОНАШ	Чуэца деза кхаш	Чуьйцар (га): Дерригa къеккар	Чуьйцар (га): Цу дакъа хьоккхаше а оардаш	Аьрдар (га): Цу дакъа цхьан дийна хьа	Аьрдар (га): Чуэца деза чок аьрдарун процент	Аьрдар (га): Ялат оардача комбайно дийнахь оардар	Аьрдар (га): ХIара гектаре гIара дола ялат центнера	Аьрдар (га): Пач. дохк. ялата плана проц. (кхаж. дуьгл доацаш)
Шелковской	16050	16050	16050	—	100	—	26,7	135
Гудермесски	7540	7540	7540	—	100	—	27,9	116
Наурски	20837	20837	20837	—	100	—	26,7	140
Урус-Мартановски	8385	8070	8000	235	96	4,3	21,0	85
Грозненски	44918	43638	41131	359	92	1,6	25,3	84
Ачхой-Мартановски	5833	5170	5150	49	88	1,1	25,1	76
Малгобекски	13990	12810	12012	222	86	3,7	17,2	82
Надтеречни	21867	18945	16675	425	76	4,3	21,0	105
Ножай-Юртовски	2514	1940	1890	65	75	4,3	20,3	—
Шалински	12236	10130	8843	573	72	8,2	22,0	89
Сунженски	25803	22700	18667	455	72	3,5	25,4	71
Советски	983	615	615	44	63	6,3	16,6	11
Веденски	1034	555	555	—	54	—	16,6	25
Назрановски	11294	7030	5240	—	46	—	20,6	36
Республике гIолла	193484	176792	163947	2427	85	3,1	23,7	91

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Горячеводски бурувдеттарий боламагIа шерра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски электромеханически завода дукхача болхлоша хьинар кхо ца деш къахьег пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIайийца шу дузача денга кхоачашьяра. ХIанзлехьа кхаь шера план кхоачашъярах рапорт деннад заводерча 24 болхлочо. Хьинаре къахьегарца царна юкъе а белгалбаьнна ба сбивщи Казань, резчик Н. Филатов, сварщик М. Кирьянов, кхы дукхжабараш а. ТIадоагIача шера шоллагIча ах шера чотагIа къахьегаш ба уж.

* * *

Пятилетка хьалхарча кхаь каш Х. С. Гусейнов, Н. И. шера план кхоачаш а яь, хIанзлехьа СССР керда Конституци тIайийца шу дузача цIей сийна тIайийца декхараш тIехкхоачашдарах рапорташ телаш ба Грозненски «Нефтехимзапчасть» завода цхьабола болхлой. Уж санна бараш бархI саг ва укхаза. Укх шера март бетта денз тIадоагIача шера календарагIа къахьегаш ва токарь Умаров Шамильбек. Ши бутт бизаб токараша В. П. Александрова, А. В. Горкуна кхаь шера задани кхоачашъяь. Кийчъю продукци дикеи тIехдикеи мара а ца хулийташ, шоай къахьегама толамаш кхы тIа а тоадеш къахьегаш ба уж.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДЕРРИГА КХОАЧАМАШ ОАРЦАГIДАЬХАД

КПСС XXV съезда решенеш толамца кхоачашъяра хьинар кхо ца деш къахьегаш ба советски нах. Царца цхьана шоай ерригa торонаш оарцагIа а яьха къахьегача «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене «Электроприбор» завода коллективо кердача къахьегама толамаща белгалдаьккхар дIадаха юбилейни шу. Уж къахьегама толамаш кхы тIа а тоадеш къахьегача цо укх шера доаха къахьегама толамаш а дог гIоздоахаш да.

Дерригача технико-экономически хьокхамий хьалхарча ах шера план толамца кхоачашъяьй цо. Товарни продукци маьхала яккхара ах шера план 101.8 процент кхоачаш а еш. планал совгIа маьхала яьккхай 54 эзар сома маьха продукци. Товарни продукци арахецара план я 101,3 процент кхоачашъяьй. Заданел совгIа кийчъяьй 52 эзар сом мах бола продукци. Заводе ерригa арахецача продукцех пачхахьалкхен дикала Знак йолаш арахийца продукци 30,3 процент я.

1977 шера хьалхарча ах шера арахийцачул 5 процент дукхагIа продукци арахийцай завода болхлоша укх шера цу юкъа.

Керда техникеи технологии производствана юкъекхахьарах, къахьегам Iилманларда тIа вIаштIехьбаккхарах, халача производственни балхашта автоматизации механизации ярах къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 0.9 процент лакхъеннай. Оттаьча планал 4.3 процент кIезигагIа ба арахецача изделешка дIабохийта къахьегам а.

«Электроприбор» заводе кийчъеш йола продукци дунен тIарча 14 мехка дIакхухьийташ я. Из чIоагIа хоаташи дика дIаэцаш я цига.

Укх шера завода коллективо кара а ерзаяь арахеца йоляьй Iалаьмате лоархIамен чоалханеи йола «ЭР-420К» яха электрофотографически аппарат. ведомстваш юкъерча комиссе чIоагIа могаль тIайийцай «ЭР-12МI» яха электрофотографически аппарат.

Барт-цхьоагIо йолаши хадданза боагIача боарамагIа къахьегаши хиларца белгалъяьнна я коммунисташ В. И. Диков, Н. П. Гребнева, И. М. Головин, кхыбараш керте латтача цехий коллективаш.

Укх тIеххьарча шерашка башха - дика къахьегама толамаш а доахаш хадданза социалистически яхье хьалха латташ ба токарь М. Костоев, фрезеровщик Ю. В. Касьянов, слесарь-инструментальщик В. И. Белонский, слесарь - ремонтник А. К. Чистяков, слесарь-сборщик Б. Т. Пасюга, сборщица Т. Шабуева, полировщица Т. Дахшукаева, кхы дукхжабараш а. Хьинаре къахьегарах пачхахьалкхен деза совгIаташ денна 64 болхло ва заводе. ИттлагIча пятилетка шерашка кхо бIаь совгIча болхлочоа еннай «Социалистически яхье котваьннар» яха сийлен знакаш.

Ши-шегIа хьахинна дац завода коллектива даьха къахьегама толамаш. Уж хьахиннад болхлоша хьинар кхо ца деш къа а хьегаш, цар болх кхетамца вIаштIехьбаккхарах. Производственни заданеш кхоачашъеча Iалаьмате бокхха лоархIам болаш хилар дика вIаштIехьъяьккха социалистически яхь, наьха творчески инициатива дегIакхувлара бола боккха низ ба из. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара йола социалистически яхь къаьстта чIоагIа яьржай заводе. Цу яхье дакъа лоацаш ба заводерча беррига болхлоех 95 процент бараш.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллектива инициатива хьал а лаьца, ер кхоалагIа шу да «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа тха завода коллективо къахьега. Цу инициативагIа яьржача социалистически яхье подразделенеша даьхача толамашка хьежжа коллективашта стимулировани яра система а юкъейоалайир. Цу гIулакхо беттагара беттага кердача къахьегама толамашка кхувл тхо.

Укх шера завода коллективана хьалхашка латтараш чIоагIа чоалхане декхараш да. 1977 шерарчул 9.8 процент дукхагIа хила еза укх шера арахецаш йола продукци. Из дергда производствошер а ца еш. укхаза къахьегаш бараш дукхагIа а ца хулийташ. ДIахо а арахеца продукци эргаяккхара, керда изделеш кара а ерзаяь арахеца йоалаяра, цу даькъе культурно - бытовой гIулакхашта дола товараш а арахецаш дукха балхаш дергда.

Продукци дикагIеи балха тIа тешамегIеи хургйолаш гIулакх дара дола дешаш а къестадеш да заводе.

Керда техника тIа-тIа дукхагIа производствана юкъекхувлар гуш болча завода болхлоша шоай сийлен декхар лоархI чурча торонех бизза пайда эцилга. творчески къахьегача рационализатораштеи изобретателаштеи карагIдаьннараш сихагIа производствана юкъекхухьилга. Токарни станокаш тIа йоагIийоагIача бесса дIанийсъяьй «ГСП-41» яха гидравлически суппорташ. ХьалхлагIе а кийчъяьча копиркагIа оатхалаш хьае торо хулийт цу устройства. Станочникий йоккха говзал эшача балха тIа къахьега торо хулийт цу кердачо лоха разрядаш йолча болхлошка а.

МоделагIа алюминеви заготовкаши отливкаши геттара нийса кепаеттарах, оатхалашта механически обработка а ца еш, пластмассах уж хьаярах, металлурге порошкови методагIа оатхалаш хьаярах, пластически кердача форма методагIа оатхалаш кийчъярах, универсально-сборни приспособленех пайда нийбарах, механизированни сборочни инструмент производствана юкъейоалаярах, оатхалашта, узлашта, изделешта тIахьожам лоаттабарах, тохкамаши регулировкеи ярах вIаштIехьдаргда хьаеча изделешка дIабода къахьегам лохбе, производственни цехаш шер а ца еш арахеца товарни продукци дукхагIа хилийта.

Духхьал керда техника производствана юкъейоалаярах укх шера 300 эзар сома маьха продукци дукхагIа арахеца езаш я. Дукха мероприятеш кийчъяьи дIахо а арахеца продукци дикагIа хилийтара.

Заводе юкъейоалаеш латт продукце дикала доалдара комплексни система, массайолча участкашкара балха формаши методаши дуккха дикагIа хулийтаргья.

Вай мехкарча хьалха латтача предприятей инициатива хьал а лаьца валови продукци арахецара шера план 29 декабрей продукци маьхала яккхара план 27 декабрей кхоачашъе социалистически декхараш тIайийцад завода коллективо. Планал совгIа 45 эзар сома маьха тайппара продукци арахеца, 150 эзар сом мах бола товарни продукци маьхала яккха дош деннад цо. Кхо бIаь совгIча болхлочо социалистически декхараш тIайийцад пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIайийца шу дузача денга кхоачашъе. Уж декхараш толамца кхоачаши тIеххкхоачаши деш ба уж берригаш а.

Предприяти технически дегIаахара даькъера мероприятеш производствана юкъейоалаярах хила беза пайда 155,3 эзар сом да. Iилманларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхарах 20 эзар сом пайда бе лерхI. Рационализаторски предложенеши изобретенеши производствана юкъейоалаярах шера 103 эзар сом пайда бе дош деннад заводерча творчески къахьегараша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа пачхахьалкхенна 20 эзар сом пайда берга.

Укх шера кходе лерхI завода коллективо 36,5 тонн Iаьржа металл, 4,9 тонн бос бола металл, 160 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 150 гигакалори йовхала энерги. Керттерча профессех 110 болхло кийчвергва, ши бIаь совгIча саго шоай квалификаци лакхъергья, чоалханера профессеш караерзаяргья.

Завода болхлой къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара а дукха балхаш дергда.

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенешта жоп а луш завода болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра.

В. ЗОЛОТАРЕВ,
«Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене керттера инженер.

УКРАИНСКИ ССР. Пятилетка кхаь шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа шерра социалистически яхь яьржай Ленински комсомола цIерагIча Харьковски авиационни заводе. Хозахета алац цу предприятех кагирхой я аьле. хIана аьлча укхазарча болхлоех хIара кхоалагIвар ткъаь итт шерал тIехха йолаш вац. Заводера 500 къона болхло хIанзле а шо шоай заданеш кхоачашъергга ба.

СУРТА ТIА: хьаяь йоалаш латт ТУ-134А яха лайнер.

М. ТУРА сурт.
ТАСС фотохроника.

КОМПЛЕКСНИ НИКЪ — ТОЛАМА ЛАРД

«Красный молот» заводе яьржача социалистически яхье хьалхарча моттигашка йолаш хьайоагIа мехкдаьтта-аппаратурай цеха коллектив. Хьинарерча къахьегамца чакхдаьккхар цо пятилетка кхоалагIча шера хьалхара ах шу а. Планал совгIа бIаьш эзараш сомаш а луш тIехкхоачашъяьй тоннех йола задани. ЛаьрхIа хинначул лакхагIа я къахьегама овсарле. Техническ нийса оттаяь йола нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха а болхло вац цехе. КIезигагIа вале а 120 саго 2 — 3 бутт хьалха кхоачашъяьй ах шера заданеш.

Нагахьа санна завода кхыча цехашка болхлой ца тоъе, укхаза кхоачам болаш ба уж. Эскаре гIулакх деи пенсеи бахарах долча шин бахьанца мара цехера кхычахьа къахьега дIаахац болхлой.

ТIехьаюсилга дIа а даьккха хьалхалаттарий мугIарашка цеха коллектив дIаоттарах дукха яздаьд, дийцад. Цхьан хIаман тIа дода деррига: комплексни бригада яха къахьегама керда организаци хьаярах вIаштIехьдаьннад из толам баккха. Да а да из иштта. Дукха хIамаш карагIдаьннад комплексни бригадана: къахьегама овсарле лакхъелга, арахецача продукце дикал тоелга, болхлой моральни дикача оамалца хьаанхебелга, кхыдараш.

Цхьабакъда, цехе ши-шегIа хьа-м хинняц комплексни бригада. Коммунистий, ерригача партийни организаце бокххача политически организаторски балхах хьахинна беркат да из. Къахьегам вIаштIехьбаккхара керда, дикагIйола формаш дIайовзийтара тIаерзаяь яр коммунистий, болхлой собранеш, экономически коммунистически къахьегамеи знанеш Iомаеш йолча политшколай занятеш, кхы мел дараш. Комплексни бригадай положенеш кийчъеча хана накъаяьлар дискусси йолаш болхлоша енна предложенеш. ХIаьта кердадар, дикагIдар балха юкъедахьара тIехьа бараш цехе гучабаьлча, из кхоачашдара бола практически гIа баккха безаш мара хиланзар. ТIаккха баьккха а баьккхар из гIа.

ХIаьта идеологически болх мелбалийта беза ха хьатIаэттай яхилга дац из. Цу гIулакхо дикагIа кхетабеча а хоадам болча а боарам тIа баькхар из болх. ХIанз кхетама болх бара керттера звено а хинна дIаэттай мастера, бригадира кулгалдеш йола коллектив. Духхьал производства уж кулгалхой мара бац шоашта карарчарца ниттa айха бувзамаш леладеш. Цул совгIа шоай балхаща дувзаденна цар денал, оамалаш бокъонца йовза дикагIа торо йолаш а ба уж. Укхаза мастери бригадири хиларал совгIа партгрупорг, профорг, коммунистически школа пропагандист, пенгазета редактор, агитатор, бригада совет, культорганизатор, страхделегат, кхыбараш ба. Къахьегама дисциплинеи общественни порядоки телхаярах дола деррига дешаш бригаде дувц.

Цхьабакъда, духхьал идеологически мероприятеех кхоачам а беш кхетам балара гIулакх дитача нийса хургдацар. Комплексни хьисапе массане цхьа бувзам болаш саг кхетаварах латт цун берригa низ, цунах хьахула пайда. Хила деззача тайпара доши гIулакхи вIаши дувзалуш, коллективе гIо-новкъостал, безам, бехктокхам, инициатива хиларга хьежжа мара пайданегIа хургьяц идейно-кхетама процесс.

Дисциплина телхаераш критика яь ца Iеш царна де доагIача тайпара таIазар делга хьадехаш а хул бригадера хьалхле лелаю болхлой. Укхаза дика лелаю «ХIаранегара шийхьинарга хьежжа, хIаранена ший къахьегамга хьежжа» яха социализма принцип. Бригадерча хIаране къахьегама дукхалген дикалгеи хьежжа хул цунна луш долча алапе боарам.

Цунца дувзаш цеха начальникагара звеньевойга кхаччалца бола берригa кулгалхой кхетама болх беш, хIаьта хIара хьехамча шийгара масал гойташ хилийтара чIоагIа йоакхо ю партийни организаце. Масала, субботнике берригача инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха дакъа ца лоацаш цхьаккха а моттиг хиняц цехе. Къахьегаме а салоIача а болхлоща цхьана хилар кулгалхой массазара гIулакх а хинна дIаэттад.

Укх деношка 7-ча участке болхлой собрани хилар. ДIабахача бетта итогаш еча бригада совета цIерагIа доклад йир цеха вокхагIволча мастера П. А. Зивилова:

— Кхаь бетта вIаштта цехе хьалхара моттиг хьожайир бригадана, — аьлар цо, — Тоннех йола планови заданеш кхоачашъяьй, хIаьта тIехкхоачашъяьй сахьатий нормаш. Иштта кхом беш дIадахийтад фондах дола алапи а. Къахьегама дисциплина телхаеши саг лозавеши гIулакхаш хиннадац бригаде. Юкъарча гIулакхашка дизза дакъа лоацаш хиннаб бригада берригa доакъашхой. Май бетта балха говзал лакхъяьй 14 саго, 12 — сварка е Iомавеннав.

Собрани дIайолаеннача хана критика яран кхоачамбоацарех дувцаран цхьаккха бахьан доацаш санна хеталора. Дале а динза дисараши гIалаташи корадир дувца. ТIаккха чIоагIа уйла тIа а йохийташ царех дийцар собране хиннараша.

Шийханнахьа профсоюза взносаш дIа ца телараштa критика йир профорга декхараш кхоачашдеш йолча технолога Завгородняя Наташас:

— Хьажал отпуске вахав Лущенко. Отпускаx дола ахча хьанийцад, хIаьта профсоюз йицъеннай...

ТIехдика шоай гIулакх довзаш болхлой ба аьнна хеталу вай берригa крановщикаш, — аьлар бригадира Брызгунов Николайс. — Эшачун йоакхо-м кIезига ю. Хьалхарча даькъе Воротынцева Неллех ала мегаргда из.

Яхье хьалхара моттиг яккхарах еннача премех дикагIа пайда эцарах новкъосташца дагавоалаш дар комсомольца Дуров Николайс даь къамаьл.

— Хьае еза вай фонд. ТIаккха форда йисте салаIа яха йиш хургья ерригача коллектива.

Къахьегама ветеран, дика практик, бакъда сварка яра балха теори ца ховш волча нов. Стрельникова цIи а яьккхар собране.

— Новкъоста йоакхо яра наькъаца гIо де деза цунна, вай новкъостал доацаш хала хургда разряд лакхъе, болхло-м дика ма вий из, — йоахар Фанеев Эдуарда.

ХьатIахулча бетта план кIезигагIа рузкъа дIа а дохийташ кхоачашъярах а дийцар собране хиннараша.

К. ТИМОФЕЕВ.

ТIехьабусараш боацаш бе болх!

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ БОЛАМ ХЬАЛЛОАЦ

Мехкдаьтта даккхара боарам хувцалуш ца хилийтара, болх беш йолча производственни низалех дукхагIа пайда эцара, деррига балхаш дIадодачоа дарегIа хургдолаш а дикал лакхлуш а хилийтара, хIаьта цу балхий ларда тIа производства эффективность дегIайоалаяра дукха къахьег «Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша, парткомо, промкомо, ВЛКСМ комитето.

Карара шу долалуш социалистически яхьа ерригa система яшха а яшха «ХIара балха денна — дикала Знак», «Уллув цхьаккха тIехьавусар воацаш» яхача девизаща мехкдаьттеи газ йоаккхача управленечурча бригадашта, сменашта, участкашта, отделашта, инженерно-технически болхлошта, мастерашта юкъе социалистически яхь дIахо яхьа лаьрхIар оаха.

КПСС XXV съезда исторически решенештеи, производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьарча Ерригсоюзни социалистически яхьах долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луча яхьа хьалашта разработка елга социалистически яхь вIаштIехьъяккхара цхьоалагIа этап а хинна дIаэттар. Социалистически декхараш тIаэцари яхь лелаераштa юкъе соцдоговораш увттаделген социалистически яхь вIаштIехьъяккхара шоллагIа этап я.

ДикагIйола опыт дIайоаржаяра, боккхагIа пайда хулаш йола балха методаш юкъеяхьара дикагIдола хьалаш хьадеш йола профессеях индивидуальни яхь лелаяра форма шерра лелаю тхаццига. Шийде дезараш белгал а доахаш, ше-ше декхараш тIаийду яхье баьинараша. Цул совгIа инженерно-технически болхлошта юкъе а яьржай хIаране шийтворчески план кхоачашъяра тIаерзаяь яхь. ХIара инженера, техника балха лоацача даькъа лоархIам бе, хьалхагIа кхоачашде дезача производственни декхарашта коллектива низ тIаберзабе тардолийт яхьа цу тайпарча форма. «Малгобекнефть» НГДУ хIара инженера, техника шийтворчески план — из дикадар шийханнахьа творчески лохилга да. Цу тайпарча планий лоархIамедар балха ханах дикагIа пайда эцара чотах хIаранеше е коллективаца цхьана къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дIадодар лохдара тIаерзаяь йола Iилматехнически мероприятеш увттаелга да. Цу планий тIехьара лоархIам технически технологически кердададаршта разработка елгеи балха юкъе кхухьалгеи, иштта рационализаторстве, изобретательстве, производства эффективность лакхъеча дакъа лоацилга, хIаьта бухсоццаш планаши социалистически декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а делга да.

Социалистически яхь вIашагIйоллара кхоалагIча этапех да яхь лайданеи шерра йовзаши хилар. Шоайла вIаши яхь леланьраш хIара бетта хьож яхьа хьалашка, котбаьннараш белгалбоах, вIаши баьча тохкама материалаш дIайохьийт социалистически яхьа итогаш еча керттерча комиссега. ТIаккха цу комиссе котбаьннараш белгал а баьхе промкоме хьачулу материалаш. Промкомо хIара бетта-бетта хьожа а хьожаш приказ-соцам бу яхьах хьахиннарех. Хьалхарен шоллагIеи моттигаш яьхача коллективашта лу ахчан премеш, хьалхле йолчунна карара кара тела ЦIе байракх а луш. Хоза кийчдаьча бюллетена, гойтара улга, «Производстве хьалхле лелаерий» секце тIа дIаязъю социалистически яхьа итогаш. «Профессех дикагIвар» яха цIи яккхара тIехьа лоаттаеча яхьа чIоагIа уйла тIайохийт хIара коллективо.

Социалистически яхьа тIахьожам лоаттабара лаьрхIа коллективерча социалистически яхьах, тIаийца декхараш кхоачашдарах хоам бу, иштта хьокхамаш кхоачаш ца дара бахьанаш оперативни совещанешка довзийт кулгалхоша. Хьалхле лелаеча коллективай балха опыт йоашх, дIайоаржаю. Коллективай лоархIаме девиз а хинна дIаэттаб «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний тIахьехам. Из болам массане хьал а лоацаш, чакхъяьлар лаьрхIа цу гIулакха яь хинна собрани. Оттайир тIехьабусарашта гIо дара йола мероприятеш.

1978 шера тIаийца доккхий социалистически декхараш толамца кхоачашдара тIадерзадеш керда техникеи дикагIйола технологии карарзаяра, организационно-технически мероприятеш чакхъяхара, Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара шоай берригa низ тIабохийт болхлоша. Иштта болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш хIара бетта-бетта паччахьалкхен планаши тIаийца социалистически декхараши тIехкхоачашду «Малгобекнефть» НГДУ коллективо.

Укх шера цхьоалагIча нюлага шоай социалистически декхараш кхоачашдир ерригача цехаша, хIаьта шийттанех ялх графикал хьалха а ювл.

Пятилетка йолаелча денз планал совгIа 32,1 эзар тонн мехкдаьтта даьккхар коллективо. Иштта укх шера хьалхарча 6 бетта план кхоачашъяьчул тIехьагIа даьккхад 2,4 эзар тонн мехкдаьтта, тIаийца декхараш 0,5 процент йолча 1,5 процент тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план. Ерригача коллективо хьинаре къахьегарах хьахиннад из беркат.

Тха коллективе эггара шерагIа яьржача формаех цаI я къахьегамца коммунистически уйла хилара тIехьара болам. Цу боламе дакъа лоацаш ва 1064 саг. Царех 779 саг ва коммунистически къахьегама ударника цIи лелаеш. ХIаьта 8 цех, 34 бригада, участок, смена я коммунистически къахьегама коллектив яха цIи лелаеш.

Москвичийи Горячеводски бурув тохара балхий управленеи къахьегама коллективай СССР кердача Конституце шу дузача, 1978 шера 7 октябрга — пятилетка кхаь шера задани кхоачашъергья аьнна бола болам хьаллоацаш укх шера 1 апреле кхаь шера план кхоачаш а яь хIанз тIадоагIача шера июнь бетта чотах болх беш я скважинашта капитальни ремонт еча мастера П. И. Пащенкос кулгалдеш йола бригада. ХIаьта карарча шера план а 30 мае кхоачашъе вIаштIехьдаьннад цун. 3 шера план укх шера кхоалагIча июне кхоачашйир скважинашта капитальни ремонт еча мастер Н. И. Литвинов керте латтача бригада, кхаь шера плана графикал 2,5 бутт хьалха я скважинашта текущи ремонт еш йола М. И. Кушпиленкос кулгалду бригада.

«Малгобекнефть» НГДУ администраце, парткомо, профсоюза промкомо, комсомола комитето, иштта ерригача коллективо мога а беш хьаллоац мехка хьалхалаттача промышленни предприятей болам, цахаддаш лех тхоай предприяте болх пайданегIа, дикагIа хургбола наькъаш.

Т. ТЕБОЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ профсоюза промкома председатель.

Кхоана — машиннаькъахочун Ди

БIУБЕННА КЪАХЬЕГ

Башха-дика къахьегама толамаш доахаш накъабаьхкаб Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене машиннаькъахой шоай дезача цIейна — Ерригсоюзни машиннаькъахочун Денна.

Ах шера план кхоачашъяра даппеех, машиннаькъахоша дIадахьийтад планал совгIа 345 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш. Из хул дIадахача шера цу ханаца нийсдича 980 эзар тонн дукхагIа.

Грузооборота планал совгIа 103 миллион тонно-километр яьй.

Вагонаш айхха йоттара, дикагIйола метод юкъейоалаяра чотах кхояьй 1423 вагон, уж социалистически декхарех лаьрхIа хиннарел 50 вагон дукхагIа я.

Хьалхалаттача машинисташа дIайнгай 4751 беза мухь тIабола поезд, цар дихьа мовхьаш 1,9 миллион тонн да.

Дика беркат доал шерра яьржача доагора-энергетически ресурсий кхомбара йолаеннача социалистически яхьах. Ерригa отделени хьайийцача толамца кхоачашъю поездай тягага электроэнерги дIаахийтара даькъера оттаяь нормаш. Ялх бетта кхояь электроэнерги 10100 эзар киловатт-сахьат да.

Юкъера лаьрхIача дийнахьи буси локомотиваша бу никъ 30 километр дукхагIа хиннаб, лакхъеннай цар юкъера лаьрхIача дийнахьбус беча балха овсарле, локомотива лоархIам бича 49,1 эзар тоннага кхоачаш.

Юкъера лаьрхIача деннареи бийсанареи вагона овсарле вагона 117 тонно-километр йолаш, е 1977 шерача нийсдича 2 процент лакхъеннай.

ТIехкхоачашъяьй оттаяь хинна участкашкарча сухала задани 3,9 процент, из хьокхам 1977 шера хиннача боарамал 5 процент совгIа лакхагIа ба.

Мухь тIаботтара цхьа операци еш вагон латта ха 3,7 процент лохъяьй. Мухь тIаботтара операци еш вагонаш лоаттаяра задани йизза кхоачашъяьй.

ДIадахача шераца нийсдича дикка тоаденнад мовхьаш тIадола поездаш дIаахийтара проценти пассажирски поездаш графикагIа лелара проценти. Графика тIара йийна поездаш соахкарчул кIезигагIа я укх шера. ЛакхагIа я наькъаш дика леладарах енна бальни оценкаш. Кхоачашъяьй пайда бара плани мовхьаш дIа-юха дахьарга дIадодар лохдара задании.

Отделене ерригача предприятешка шерра яьржай «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа йола социалистически яхь.

Дукххача коллективаша хIанзле а дикка толамаш даьхад планови заданеши тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча, масала, Грозненски сигнализацеи бувзамеи дистанце коллектива эксплуатационни балха итогех шоллагIча кварталe Грозненски машиннаькъа отделене карара кара тела ЦIе байракхи НГIАССР Министрий Советеи облсовпрофеи ЦIе байракхи еннай.

Республиканск Сийлен улга тIа яьккхай Грозненски локомотивни депои Грозненски машиннаькъий дистанции.

Болх тоабечеи производства эффективность лакхъечеи доккха дакъа лоац тха рационализатораша. Шин шереи ах шереи производствана юкъейоалаяьй 2335 рационализаторски предложении 49 изобретении, цар экономически эффект 900 эзар сом да.

Кхоллама инициатива дегIайоалаечеи къахьегама толамаш доахачеи дикагIа хIамаш карагIдаьннад Грозненски сигнализацеи бувзамеи дистанце, Грозерча локомотивни депо, Грозненски мовхьаш тIадеттачеи Iодоахачеи балхий дистанце коллективашта. ХIанз цу коллективашка хIара цхьайттлагIвола саг рационализатор ва.

Грозный станце маневрови диспетчера новкъоста Минаев Николай Павловича кулгалдеча смене, шерра социалистически яхь а йоаржаяь, ханал хьалха, 29 июле кхоачашйир ах шера заданеш а социалистически декхараш а.

Дика, барт болаш, брак йоацаш бу болх составитела новкъоста Тароторкин Иван Трофимовича кулгалдеча комплексни бригада. 1978 шера хьалхарча ялх бетта балха нормаш 112,5 процент кхоачашъяьй цо. ХIанз 1978 шера сентябра чотах бу цо болх.

Гудермес станце болхлошта юкъе де а доагIаш сий деш ва поездаш хьатIайер новкъост Паршинцев Федор Федорович — транзитни поездашта сихха обработка яра къовсам лоаттабеш вола коммунистически къахьегама ударник.

Гудермес станце кагирхой хьехамча ва башмачник Саралиев Амурди Саралиевич. Ше Iоаяь опыт камаьрша дIалу цо, нормаш 105,6 процент кхоачашъю, болх брак йоацаш бу.

Гудермесски локомотивни депо электровоза машиниста новкъоста Скрипников Павел Федоровича хьинаре дакъа лоац депо общественни вахаре. Из ва колонна партийни организаце секретарь, поездай лелама кхерамзлен инспектор. Цо кхояьй 30 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, дIайнгай 32 беза мухь тIабола поезд, дIабихьаб нормал совгIа 10200 тонн мухь.

Социалистически яхье толамаш дахарах 864 болхлочоаи специалистаи 1976—1977 шерашка «Социалистически яхье котваьннар» яха Знак еннай, хIаьта къаьстта доккхий толамаш даьхача производственникашта СССР орденаши медалаши еннай. Царна юкъе ва Грозерча вагонни депо цистернаш юларий бригадир Ясаков Мувса Iусамович, Гудермесерча вагонни депо осмотрщик Бочаев Алимсолтан Эзбулатович, Гудермес станце сигналист Малецкая Ефросинья Дмитриевна, Гудермесски машиннаькъа дистанце монтер Мусхаджиева Халимат, Назрань станце сигналист Албогачиева Бажидат Берсанукаевна, дукха кхыбараш.

Иштта да отделене предприятей коллективаша даьха цхьадола толамаш. Из да ерригача къахьегама коллективаша, партийни организацеша кулгал а деш тIагIертта баьча балхах хьахиннар.

Цхьабакъда тха балхаца кхоачамбоацараш а, халонаш а я. Дукххача предприятешка бизза пайда эцац производства резерваех, шорттига къестаду технически прогресса, продукце дикал дIахо лакхъяра дешаш. Дукха моттигаш нийслу къахьегамеи технологически дисциплина телхаеш, лоха я мовхьаш кхухьа поездаш лелара график, дIаараюзлийтара санна, иштта новкъа яхара а.

Клиентура подъездни наькъашкара простоеш, дIадахача шераща нийсдича уж 0,4 сахьата лохъенна яле а, норма 2,7 йолча фактически 4,8 сахьат да. Шоай тIадолха наькъаш долча 133 предприятех норма кхоачашъяльяц бархIне мара.

ХIанз, иттлагIча пятилетка хоадамбеш йола юкъ хьатIаэттача хана чIоагIа лоархIаме да вай низ производства эффективности балха дикали лакхъяра, КПСС XXV съездо машиннаькъахошта хьалхашка оттадаь керттера декхараш кхоачашдара тIаберзабар.

ХIанз тха дац ялат, баьцадаараш, сом ханнахьа, эшам боацаш кхача деззача моттигашка дIакхачийтарал лоархIамегIара декхар. Иштта тха декхар да юрташта доагор, удобренеш, кхы эшараш ритмично лоаттадар.

Грозненски мехкдаьттахоша шоай низ мел кхоачар дергда КПСС XXV съезда решенеши иттлагIча пятилетка заданеши толамца кхоачашъяра.

Л. НЮХАЛО,
Къилбаседа - Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене начальник.

Деза совгIаташ деннад

Укх шера хьалхарча ах шера даьхача къахьегама толамий итогаш йича хьалхара моттиг а луш локомотивни депо коллективана укх деношка елар КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх. Иштта депо коллектив республикански сийлен Улга тIа а йихьар. Машиннаькъахой цIей дездеча укх деношка цхьаьккха а бокха кхаъ кхаьчар цунга Ростовера. Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа предприятешта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг, ахчан премиш, карара кара тела ЦIе байракх хьожаярах йола телеграмма.

Уж деза совгIаташ Грозненски локомотивни депо коллективана дала а доагIаш деннад. Ер шу доладелча денз тепловозникаша дIа-юха йнгай беза мухь тIабола 593 поезд. Царца ворхI бетта планагIа лаьрхIачул совгIа машиннаькъахоша дIа-юха бихьаб 188,5 эзар гаргга тонн халкъа боахама мухь.

Овсаре къахьегарах кхоачамбаь а ца Iеш, шоай деррига технико-экономически хьокхамаш тоадара тахка а тохкаш керда торонаши кхоачамаши шоай балха юкъекхийлад цар. Цунга хьежжа дика да уж хьокхамаш а. Тонно-километраш яра ах шера план 105,7 процент кхоачаш а еш, планал совгIа яьй 239 эзар тонно-километр. Деповски тоадаиза латта тепловозаш цхьа процент кIезигдаьд нормагIа доагIачул. Подъемочни ремонтера кийч а даь тепловозаш арадалийтара ах шера план 105,9 процент кхоачашъяьй тепловозникаша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа ремонт а яь кийчбаьб ши тепловоз. Текущи ремонт еча тепловоза сеца яккха еза ха нормагIа 6,5 ди-бийса хила дезача 6,1 мара дац из. Уж а кхыдола а балхаш чакхдахарах машиннаькъахоша, ремонтникаша итташ эзараш сомаш пайда баьб предприятена.

Производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа къовсам лоаттабеча машиннаькъахоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй кхомбаран хьурмат даран тIехьа. Цу даькъе а дика каьннай цар пятилетка кхоалагIча шера. Хьалхарча ах шера тепловозникаша кходаьд 234 тонн дизельни доагор, цхьа миллиони 340 эзари киловатт-сахьат электроэнерги.

Мовхьаш дIа-юха дахьарга дIабода мах планагIа лаьрхIачул 4,8 процент лох а беш заданел совгIа производствана укх шера эзараш сомаш пайда баьб. Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера план 7,2 процент тIехкхоачашйир, цун чотагIа дIа-юха дихьар планал совгIа мел дихьа мовхьаш.

Предприяте коллективо доахача толамашта юкъе дизза дакъа лаьцад депо рационализатораша. Цар укх шера кийчъяьй 74 рационализаторски предложени, царех производствана юкъейихьача 66 рационализаторски предложене шера предприятена беш бола пайда 21 эзар сом да. Цул совгIа цу предложенеша дикка аттача баьккхаб дуккхача участкашка къахьегаш болча машиннаькъахой къахьегам, тоадаьд цар балха хьалаш. Депо эггара дикагIа волча рационализаторех цаI ва механически цеха слесарь Ширягин Анатолий Федорович. Кхыча рационализатораща дакъа а лоацаш шин предложении духхьал ше нийс рационализаторски предложении кийчъяьй цо укх шера хьалхарча ах шера. Цо кийчъяьча рационализаторски предложенеша шера предприятена 1430 сом пайда лу. Иштта дика рационализатор лоархIаш ва мастер Токарев Василий Яковлевич а.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР керда Конституци тIаийца шу дузача денга кхоачашъяра доккхий декхараш тIаийцадар дукххача ремонтникаша, машинисташа, цар гIончаша. Уж толамца кхоачашдара яхье баьинача дуккхачар дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах. Царех ба хIанзлехьа пятилетка хьалхарча кхаь шера план дикка тIехкхоачаш а яь, тIадоагIача шера шоллагIча ах шера чотагIа къахьегаш бола слесараш Кацуба Глеб Александрович, Вахтин Павел Иванович, Ширягин Анатолий Федорович, машинисташ Незнамов Виктор Кузьмич, Дементьев Леонид, Токарев Федор Васильевич, Кравсун Александр Савельевич, машинистий гIончаш Бабошкин Николай, Терский Владимир, кхыбараш. Верригa а кхаь шера план тIехкхоачашъяь 45 машиннаькъахо ва укхаза.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: рейсагIа баха безача электровозага хьожаш ба машинист Л. Дементьев, машинист-инструктор В. Савенко, машиниста гIонча Н. Бабошкин.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхоачашдергда тхоай дош

Назрань яхача станце коллектив дикача хьоккхамашца накъаенай машиннаькъахой цIейна. Цо кхоачашъяьй халкъа боахама мовхьаш дIа-юха кхахьара заданеш, лакха лоаттаяьй поездай лелама кхерамзле.

Ах шера план 40275 тонн йолча тIадетта мовхьаш 41500 тонн да. Из бахьан долаш мовхьаш тIадотта мукъаьккхай итта совгIа вагон.

Из дуденнад иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера йола производственни заданеш кхоачашъеш станце ерригача коллективо лакхача сакхетамца, тIалатта бехктокхам дика кхетабеш къахьегар бахьан долаш.

Тха коллектив шийдекхарех лоархIаеш хилара тешалдеш хIама да тха цхьаццаболча болхлой къахьегама правительственни совгIат а луш лакха мах бар. Иштта, транспорте 18 шера болх баьча поездий составитела — Евлоев МурцIалий Салмана кхоалагIча степена «Къахьегама Сийлен» орден еннай. Тахан а тешшаме латт Салман къахьегама вахте. Ше болх беш волча дуккхача шерашка цIаккха административни бехк баь цIийвала вийзавац цун, хIаьта баркал дуккхазза яьхад, иштта тийннай премеши сийлен грамоташи.

Иштта белгалбаха беза тха кхалнах а. Башха дукха ха йоацаш а тIехьа наггахьа шоай поездаца дIа-юха баха безаш хилча мара станце а ца боагIаш хиннача цу лоаман кхалнаьха сих лета гIулакх а хинна дIаэттаб машинникъ. Шоай дезалаш санна хьамсара хет Албогачиева Вахидата, Алиханова Лемкайна, дуккхача кхыбараштa станце коллектив, шоаш болх беш болча машиннаькъа даьй лерхI цар шоаех.

Новкъост Албогачиевай къахьегама а иштта лакха мах баьб партеи правительстваи. Цун наькха тIа лепаш я «За трудовую доблесть» яха медаль. 1958 шера денз я ВахIидат машиннаькъа тIа болх беш, ала бокъо а йолаш оал цунах машиннаькъа ветеран. ЦIагIа а кIезига дац, хьинар долча кхалсага де дезараш — ворхI бера нана я из.

Хала а чоалхане а ба сигналиста болх. Поездий леламца, составий маневращца бувзабенна ба из. Сигналист ва тайп-тайпарча наькъашка гIолла йолхача составашта маршрут хьежаер. Ветеран дика лоархIаю шийбалхах. ЦIаккха а хиннаяц из гIалат яьнна в цунна бехк баь моттиг.

Ветеранаш санна хьинаре къахьегаш ба цар хьокхам телаш бола тха кагирхой а. Тайп-тайпара курсаш, профтехучилищаш, техникумаш а яьхе ух уж балха.

Курсаш а яьха вера станце балха Хучиев Ваха, хIаьта дукха ха йоаццаш заочни машиннаькъа техникум а яьккхар цо. ХIанз Iаьлех тийша я тха балха эггара бехктокхамегIйола мовхьий участок.

Кхы а дуккха ба тха производстве хьалхалаттараш. Амма цар массане а цIераш яха вIаштIехьдац тахан. Аз цIераш яьхача наха беча балхо хьахьокх тха ерригa коллектив, цун уйлащ, къахьегамцара гIулакхаш, из бIубенна тIаийца социалистически декхараш кхоачашдеш йоаллаш хилар.

Доккхий а бехктокхаме а декхараш латт укх шера тха коллективана хьалхашка. Оаха дош деннад 15 декабрь тIаккхоачаш шера задани кхоачашъе а, шу чакхдала юхейисача хана планал совгIа кхы а 600 тонн халкъа боахама мовхьаш дIа-юха дахьа а. Шеко йоаццаш кхоачашдергда оаха тхоай дош.

Т. ЮСУПОВ,
г. Назранерча машиннаькъа станце начальник.

МОЛДАВСКИ ССР.

КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленуме ше яьча доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева белгалъяьккхар интенсивни кIийлен тIа дулх даккхара даькъера Молдаве опыт.

Новоаненски районе бежан дулх доаккхача эггара йоккхагIйолча боахамашта юкъерча предприятеех цаI я Ботнарештски дулха фабрика. ХIара шера дорстаду укхаза ялхи ахи эзар совгIа хьайба.

Iилман ларда тIа латтача интенсивни доахан кхабара технологе торо хулийт эггара кIезигагIа доакъар, къахьегам, средстваш дIа а йохийташ продукци яккха. Доаккхача дулха цхьан центнерга дIадода комплекса 9,8 сагасахьат, расход ю 7,8 центнер доакъара единицашта.

КПСС ЦК Пленума решенешта жоп луш хьайбаш леладераша оттадаьд шу чакхдалалехьа лаьрхIа хинначул совгIа 100 тонн дулх дала.

Социалистически яхье толамаш дахарагIа хьалхарча ах шера итогех парте Новоаненски райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦIе байракх еннай предприяте коллектива.

СУРТА ТIА: хьайбаш леладераша чIоагIа теркам тIабахийта Iомаю КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленума решенеш. занятеш ю пропагандиста Михаил Васильевич Барладяна (аьттехьара шоллагIвар).

Сурт А. СИМАНОВСКЕ.
ТАСС-фотохроника.

ХЬАЛХАЛАТТАЧА ОПЫТАЦАРА

ШУРА ДУКХАГIА ЯККХАРГА БОДА НИКЪ

БIаь метр мара кхы гаьнагIа хургдоацаш Тийрк а доагIаш, хозача, моттиге латт Надтеречни района «Верхненаурский» яхача совхоза шурий ферма.

Лостам болаш да цун ков. Хьайбаш чулаттача хIара помещене тIа хьалтеха да хоза кийчдаь лозунгаш. Доккхача алапашца яздаь цхьа лозунг къаьстта теркам тIаозаш да. Цу тIа даь йоазув: «Уллув цхьаккха тIехьавусар воацаш — из я коллективни къахьегама девиз, из да вай замо дIадехар» аьнна да. ХIаьта цу йоазонга хьежжа къа а хьег укх пятилетке ферма коллективо. Масала, соахка планал совгIа 121 тонн йолаш пачхаьалкхенга 731 тонн шура ехкар цо. Из толам баккхарах, хIаьта районе яхье хьалхара моттиг яккхарах республикански газетий сийлен Улга тIа а йоаккхаш 500 сом ахчан преми елар цу ферма хьайбаш леладерашта.

Къахьегама овсарле кхы а лакхъеш хьабоагIа уж укх шера. Иштта, районе яьржача социалистически яхье ах шера итогех юха а хьалхара моттиг а йоаккхаш, ялх бетта план 355 тонн йолаш пачхаьалкхенга 448 тонн шура ехкар цар 1 июль тIакхоачаш. Из бахьан долаш 1000 сом преми а луш республикански газетий сийлен Улга тIа яьккхар цу ферма коллектив. Дега боккха тоам беш а цхьа хIама да. Иштта, соахка хьалхарча ах шера хIара кхоабача Iаттагара 1061 килограмм шура яьккха хиннаяле укх шера цу юкъа 1176 килограмм яьккхар. Цул совгIа, пачхаьалкхенна ехкача шурех 60 процент 1 сортах яр, хIаьта цхьаккхача сортах йоацаш грамм нийсъяланзар.

Ферма къахьегамхой геттара гIадбугаш кхы цхьа хIама хилар дIабахача июль бетта. Иштта 17 июле пачхаьалкхенга шура йохкара кхаь шера план кхоачашъяь яьккхар цар!

Цу хьохкамашка кхача аьттув балийтар, ферме яьржача социалистически яхье хьалхара кхо моттиг яьккха дояркаш Шахтемирова Малика, Автаева Ловди, Мустригова Матуса, хIаьта Къахьегама ЦIеча Байракха, Октябрьски Революце орденаш йола Мадаева Матуса, Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» орденаш лелаю Дукаева Макка, бежа Iуй Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалер Хамидов Адлан, Ахтаханов Суьян, Iаьсий леладераш «Знак Почета» орден йола Музаева Умидат, Тукаева Малика санна болча къахьегамхоша хьинар, низ кхо ца беш баьча балхо.

Белгалдаккха доагIа Шахтемирова Малика Надтеречни района дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье а хьалха йолга. Ах шера хIара кхоабача Iаттагара 1701 килограмм шура яьккхар цо, хIаьта 1 август тIакхоачаш — 2038 килограмм. Шера планагIа цо яккха езар 2125 килограмм я.

КПСС ЦК июльски Пленуме дIахо йодача хана СССР юрта боахам дегIабоалабарах Л. И. Брежнева яьча доклада, цу Пленума соцамашта жоп а луш, Ростовски областа «Гигант» яхача совхоза къахьегамхой патриотически болам хьал а лаьца, хIаьта шоай торонаш лаьрхIа, а лаьрхIа кхы а доккхийгIа социалистически декхараш тIаийцар цу ферма къахьегамхоша. Цар дош делар пачхаьалкхенга шура йохкара укх шера план СССР кердача Конституце шу дузаш — 7 октябре кхоачаш а еш, шу чакхдалалехьа Даьхенна кхы тIа а 300 тонн шура дIаяла.

ЛаьрхIар кхоачашде шоай вIаштIехьдаргхиларах шек бац ферма къахьегамхой. Из кхетадеш а да. Август бутт тIакхоачаш пачхаьалкхенга 552 тонн шура ехкар цар. ХIанз хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 3,4 — 3,5 тонн йохк. ДIалаьрхIача гуш да 7 октябрь тIакхсачаш пачхаьалкхенга кIезигагIа яле а 750 тонн шура йохка царна карагIдаргхилар.

Шура дукха яккхаро дог гIозданкхац ферма хьайбаш леладерий, нагахьа санна из яккхарга дIадодар планал дукхагIа хилча. Из бахьан долаш дIадодар лохде йиш хулийтача ерригача торонех, лоадамбоацаш я аьнна хеталуш йолчарех а, бизза пайда эцаш болх бу цар. хIаьта дика хьокхамаш а гойт. ДIадахача ах шера цхьа центнер шура яккхарга планагIа 15 соми 22 кепиги дIадахийта дезаш хиннача, 14 соми 68 кепиги мара эшанзар царна.

Мишта карагIдоал ферма коллектива уж толамаш даха?

Ферма балха дерригача доакъошка дика вIаштIехьбаьккхаб болх. Къахьегама дисциплина чIоагIа ца хилча моллагIча коллективе сатувса дезаш дац производственни толамашка. Из гIулакх дика кхетаду совхоза а ферма а кулгалхоша.

— Фу ду оаш нагахьа санна шун болхлочо къахьегама дисциплина толхайича? — хаьттар аз ферма цIеча уголоке хиннача совхоза парткома секретарага Кагаев Вахидагеи ферма заведующега Усаев Альвиген.

— Къахьегама дисциплина толхаьчунца цу сахьате ферма совет гул а йийя къаьстта къамаьл хул тха. Кхетадойт цунга цо далийта гIалат ферма ерригача коллектива эс деш долга. ХIаьта цкъа дийцачул тIехьагIа кхы дувца дезаш а хилац. Цул совгIа, белгалдаккха доагIа, е ферма совете а е берригача хьайбаш леладерий собране а оаха къахьегама дисциплинах дош ца дувца хIанз шиъ ах совгIа шу даьнналга, наха балха тIа шоашкара гIалаташ ца дувлийтандаь, — жоп делар Усаев Альвис.

— Цул совгIа белгалдаккха деза кхы а цхьа хIама. «Уллув тIехьавусар воацаш къахьега» яхача девизах болх беш ма-бий хьайбаш леладераш. Цунга хьежжа, новкъостагара гIалат даьлча из дIадаккха низ дIахоача гIо ду уллув болх беш болчар. Цудухьа а нийслац тIехьарча хана балха тIа гIалаташ дувлийта, къахьегама дисциплина телхаю нах, — тIатехар Усаева аьнначоа Кагаев Вахида.

Вахидо яьхачо хьахьокх коллективе барт, цхьоагIо йолга. Толамаш даха йиш хулийтача торонех цаI да из а.

Ферма совета юкъебоагIа коллектива толашагIа бола нах, дояркаш: Дукаева Макка, Мадаева Матуса, Шахтемирова Малийка, бежа Iу Хамидов Адлан, Iаьсий леладеш йола Музаева Умидат, ферма заведующи, учетчик, зоотехник. Ферма коллектива вахарца буваам бола дерригa дешаш къестаду совето. МоллагIча дешах баь соцам лаьрххIа леладеча журнала тIа дIа а язбийя, совхоза кулгалхошка тахка, могабайта дIабохийт.

Ферма къахьегамхошта юкъе яьржача яхьа итог а совето ю. Бетта яьча итогах хьалхара моттиг яьккхача доярнана, бежа Iуна, Iаьсий леладечоа ахчан премеш лу, цар сийна ферма коа ЦIе байракх айю, «Молния» арахец. Нагахьа санна массехк саго цхьатарра шура яьккха нийслой, шурий хьоанал лакхагIа йолча дояркай озабезам бу яхьа итог эш.

Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт наьха балхацара безам совбаккха, хьадечох бехктохкам лакхбе. Толам баккха йиш хулийта лоархIаме торо я из а.

Хьайбай продукцега дIадодар лохдара хадданза йоакхо еш, керда резерваш лехаш я ферма коллектив. ХIаьта цунна уж кора а йоагIа.

Иштта, гурахьец бIаьстийн мошача доакъара лаьрхIа тайп-тайпара культураш дIаюв боахаме хIара шера. Уж дIайийнача куашка доажадора хьалха доахан. Бакъда, когаш тIабетташ дукха доакъар доадора цар пайда боацаш. Уйла йир совето из кхоачамбоацар дIадаккхара торо лехаш. ТIеххьара а, Iай санна, бIаьсти а аьхки а чу а соцадаь доахан леладе лаьрхIар, вай мехка дикагIдолча боахамашка деш санна, доакъара культураш хьокхаш хьатIа а кхухьаш. Цу гIулакхо докхха новкъостал дир доакъара кхомбс. Цунца цхьана лохдир шура яккхарга дIадодар а. Ала деза, доахан дебадара чIоагIа новкъа доландаь зооветеринарни бокъонаша могадац доахан даим чусоцадаь лоаттадар. Цудухьа цхьайолча хана доажаде ара ца даьхача далац уж. Цу гIулакха а уйла йир совето. Сайрийна эрий буц тIаьйнача Тийрка йистте долча даьгIенашка доажаде арадоах доахан.

Лакхе белгалдаьккха хиннача тайпара, пачхаьалкхенга шура йохкара укх пятилетка план диъ шера кхоачашъе дош деннад ферма къахьегамхоша. ХIаьта лаьрхIар толамца кхоачашдар дукхьа ма-хулла тешамегIа хургйолаш лард йолла гIерташ, доакъараш Iалашдеш, хьайбай помещенеш тоаеш боахк хIанз. Цига а дика кайоал. Масала, дIайийча цхьан шераи дуккхача шерашкен тIаювла баьцаш цкъа хьекхачул тIехьагIа 839 тонн совгIа йол кийчъе вIаштIехьдаьннад, шера план 700 тонн йолаш. Из тайпа доакъар шин шера кхоачам хиллал Iалашде дага ба ферма къахьегамхой. Шеко яц цар силос Iалашъяран баьций витаминни хьоар даккхараи планаш а тIеххкоачашъе шоашта карагIдаргхиларах. ХIаьта баьций витаминни хьоар чхьагIар даьккхачул тIехьагIа йинсача комсий отходех даккха лерхI.

Иштта, шоаш хьадечох дог лазаш барт, цхьоагIо йолаш къахьегаш ба цу ферма хьайбаш леладераш. Цу гIулакхага хьежжа да толамаш а.

М. ХАМАТХАНОВ.

ИЗ НАХА ГIУЛАКХ ДЕШ Я

Октябрьски районерча Ленина цIерагIа йолча улица тIа латт № 4 йола аптечни ларек. Тайп-тайпара молхаш еза нах дукха хул цига. Нагахьа санна цу сага езаш йола молха ший киоске ца хуле, цунна заявка ший тетрада тIа дIа а язйий, цу сага эшаш йола молхаш Iалащъю киоскера Евлоева Ахьмада Розас.

Ийс шу да Розас цу киоске болх бу. ДIаи - хьаи яха шийга транспорт яц аьнна ца Iеш, хийла складера молхаш хьаяхь Розас. Шийна хула из хало ца лоархIаш наьха хьашташ тIехдика кхоачашдеш Роза хиларах, массане баркал оал цунна.

— Ахьмада Роза дика болхло я, — йоах Розай киоск чуйоагIача № 74 йолча аптека заведующе Шишханова Идриса Азас. — Дукха да Розайна тийнна совгIаташ, приказаш тIа кхайкадаь баркалаш. Массанеца безаме, эхь - эздел долаш я Роза.

М. ГАДАЕВ.

Малхбузен Казахстане сихдаь ялат чудерзадеш латт. Актюбински областе дукха хIама ца эшшаш ши миллион гектара тIара ялат чуда дезаш ба. Толаме болх беш ба «Джеренькупинский» совхоза механизатораш.

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенешта гIулакхаца жоп а луш, боахамий къахьегамхоша лаьрхIад 70 эзар центнерал кIезигагIа доацаш пачхаьалкхенга ялат дохка, шин шера задани хул цунах.

СУРТА ТIА: совхозе ялат чуэцаш латт.

Д. КАРАЧУНА сурт.
ТАСС фотохроника.

«Шозза гаргга алсамъяьннай мехка хий дехкачен докъадаьчеи лаьттай майда, хIаьта хIанз вай колхозийи совхозийи 27 миллион гектар да уж. ИттлагIча пятилетке мелиорацега дIадохийтаргда 40 миллиард гаргга сом».

1978 шера 3 июле КПСС ЦК Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яьча доклада тIара.

«СЕЛАIАД» КИЙЧЪЯЬ Я

МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ, поселок Радужный. Вай мехка колхозийи совхозийи кхашка болх беш я «СелаIад» яхача хий диллара, механизаци яра йолча Ерригсоюзни Iилма - производственни объединене коллективо кийчъяь хий дуллеи догIап хьисапе хий деттеи машинаш.

Цун керттера организаци я хий деттара механизацеи техникаи Ерригсоюзни Iилма - тохкама институт.

Мехка тайп-тайпарча зонашка 9 опорни база я объединене Iилма - технически разработкаш еш а юкъекхухьаш а.

Мехка тайп-тайпарча зонашка хий дехкара керда дикагIйола технологии технически средстваши хьаяро торо хулийт доккхийча лаьтташ тIара тешшаме лакха хьувкъамаш чукхахьа.

«СелаIад» яхача ВНПО 40 лабораторешкеи секторашкеи болх беш ба 50 Iилмай доктори кандидати, 500 совгIа кхыбола специалисташ. Объединене координаци ю мехка бIаь организацейи институтийи балха, чакхйоах СЭВ членаш долча социалистически мехкий НРБ, ГДР, ВНР, ЧССР Iилмахоштца дукхкхача оагIорахьара цхьана гIулакхаш леладареи опыт вIаши дIа-юха яларeи мероприятеш.

Духхьал 1977 шерара Iилма - технически разработкаш юртбоахама производствана юкъеяхьарах хинна экономически эффект 13 миллиони 100 эзари сом да. ДIадахийтача хIара сомо бенна пайда 5 соми 10 кепиги ба.

ХIанз объединене Iилмахоша хьа а ю практикана юкъе а кхухь тIагIолла хий диллара механизаци ю машинаш трубопровод, шерра чулоаца (чархаш йола универсальни хий дехка машина, кхыяраш), тоаяь эргайоах догIан хьисапе хий детта системаш, юкъедоаладу хий дехкара управленена автоматизаци елга, гидроавтоматически клапанаш, тоаяь кердайоах «Полив» яхача керда хьаьча районни производственни объединеней база тIа хиш дехкача системашта эксплуатаци яра формаш.

Iилмахоша - мелиоратораша хIанз къоастаеча лоархIамегIарча проблемаех цаI я хиш дехкара керда технологеш юкъейоалаяр: капельни орошени, мелкодисперсни, синхронно - импульсни догIа делхийтар. Цо торо хулийт хий кходе а мехка йокъал латтача зонашкара, ирача босешкара, лоаман хьалашка лакха хьувкъам чукхахьа.

БIехача хишта утилизаци яра боккха лоархIам болаш да гонахьара го лорабара даькъера дIадехараш кхоачашдеш йола почвана кIалхьарча орошене участкаш хьаяр. Цу гIулакха деш да хьайбаш латтачара хьауха хий кхашка дуллача хих тохара йолча технологенеи технически средствашteи разработкаш яр а. Юртбоахама культурай хьувкъам лакхбу хица минеральни удобренеши микроэлементаши теларо а. Цу технологешта объединене хьаьчта технически средстваех шерра пайда эц мехка.

СУРТАШ ТIА: конструкторски бюро ювцаш латт секунда 300 литр хий дIадохийтача ТПУ-300 яхача кердача универсальни трубопровода проект. Аьрдехьара аьттехьа: ведующи конструктораш — Борис Галунскин, Татьяна Караева, секторий заведующеш Геннадий Новикови Аркадий Рубахи; лохехьа: Коломенски районерча «Сергиевский» яхача совхоза баьцадаарашта хий тох.

Н. АКИМОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

Де дезараш дукха да

1978 шера хьалхарча ялх бетта массе тайпа хьайбай продукташ эцара планаш кхоачашъелга Iалашдаьд бIарччача районо. Масала, район бIарчча хьайицача, планагIа дохка лаьрхIа хиннача 530 тоннана меттел 574,7 тонн дулх дехкад, цу даькъе совхозаша 395 тоннана меттел 513,5 дехкад из. Района ерригача совхозаша тIеххкоачашъяьй хьалхарча ах шера пачхаьалкхенга дулх дохкара планаш, соахка цу юкъа дехкачул 29 процент дукхагIа дехкад из.

Район бIарчча хьайицача планагIа пачхаьалкхенга йохка лаьрхIа хиннача 1910 тоннана меттел 1931 тонн ехкай шура, е 101 процент кхоачашъяьй план. Шура йохкара планаш 100 процент кхоачашъяьй района совхозаша. Цхьабакъда пхе совхозах шиъ — «Назрановскийи» «40 лет Октября» яхари — пачхаьалкхенга шура йохкара планаш кхоачаш ца еш йисай.

Тха дохкара план 101 процент кхоачашъяьй районо. Цхьабакъда белгалдаккха деза, пачхаьалкхенга тха дохкара планаш кхоачаш ца яьраш а уж ши совхоз хилар.

Хьалхарча ах шера пачхаьалкхенга фуаш дохкара план 200 процент кхоачашъяьй индивидуальни секторо, планагIа 200 эзар фуъ дохка лаьрхIа хиннача метте, 501 эзар дехкад.

Хьайбай продукташ йохкара хьалхарча ах шера планаш районо массе тайпашта дика кхоачашъяьяле а, хьайбай боахамера гIулакхаш хIанз а дика лелац. ГIулакх миштад аьлча, 1978 шера хьалхарча 6 бетта кIезигдалийтад доахан, соахка цу ханна дайна хинначул кIезиг - дукха дукхагIа дайнад жий доахани, кIезигагIа даьд Iаьсий. КIезигьеннай ерригa йоаккхаш йола а хIара кхоабача Iатта лоархIаш йоаккхаш йола а шура. Керттерча даькъе уж кхоачамбоацараш да «40 лет Октября» яхача совхозеи (директор нов. М. А.-Х. Албаков) «Назрановский» совхозеи (директор нов. М. Х. Зурабов).

Цу совхозий хьайбай боахаме иштта во хьал хилара керттера бахьанаш да 1977—1978 шерашка доахана Iадоаккхача хана уж лерттIа кхабара доакъараш ца теаи эсалеи хинна хилар, доахан тIера ца доалийташ шоай метте лоаттадарга дIа ца хьожаш моттигаш хилар, доахан бугIе дигараи царна искусственни осеменени яраи цу совхозий директорийи, кхыча боахамий кулгалхойи, специалистийи оагIонгахьара беш лерттIа болх ца хилар, мегаргйола кадраш хьа ца харжари балхаш тIа дIа ца нийсъяри.

Хьайбай боахам воча хьал тIа хилара дешаш юртбоахама управлененнача предложенегIа 21 июле КПСС Назрановски райкома бюрос дийцар. Чакхъяха дукха мероприятеш оттаяьй доаханна деш дола ветеринарни гIулакхаш тоадара, доакъараш кийчдара темпаш чIоагIъяра, доахан кхабареи царна Iунал дареи хьалаш тоадара, къаьстта а деттача доаханна. Массе метте деттача доахана рационашта юкъейоалаеш я концентраташ, моша доакъар; дIахо а дийнахьа а бус а доажадергдолаш да доахан.

ХIанз доакъараш кийчдеш латт района совхозашка. Совхоз - техникумеи (директор нов. М. М. Цокиев) «Маяк» яхача совхозеи дика вIаштIехьдаьккхад доакъараш кийчделга. Ма-дарра аьлча, доакъараш кийчдаь даьннаргаш лархIа мегаргдолаш да уж боахамаш, цу тIа доакъараш дикагIа дараш а да.

Халахете а, иззаморгала йиш яц «Назрановский», «40 лет Октября» яхача совхозашка доакъараш кийчдара темпаех. Во лел цига доакъараш кийчдара, къаьстта а йол кийчъяра балхаш, во вIаштIехьбаьккхаб къахьегам.

Совхозийи юртбоахама управленеи кулгалхойи специалистийи эггара хьалхара декхар да дукхеи дикеи доакъараш кийчдара тIадерзадаь гIулакхаш кхы тIехьа а ца тетташ чакхдахар. Цунца цхьана боахамий кулгалхой декхарийла ба хьайбаш леладу помещенеш Iанна доахан чусоцадара шоай ханнахьа кийчъяь яха.

Кхы кIезигагIча лоархIама доацаш декхар да совхозашка дIахо хьалкхедергдолаши кхоабаргдолаши бахача нахагара Iаьсий нийде доладелар.

ЦIенхаштта уйла тIаяхийта эза деттача доахана Iул кIезиг ца далийтар дукха шинераш хьалкхедара, доахан тIера дувргдоаца гIулакх дара. Лоецца аьлча, долла хIама де деза бухсоццаш дола декхар кхоачашдара — 1978 шера массе тайпа хьайбай продукташ пачхаьалкхенга йохкара, доахан дебадара, планаши социалистически декхараши кхоачашделга Iалашдара. ТIаккха йиш хургья района юрта боахам дегIабоалабара КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленумо белгалъяь программа кхоачашъяра лард йолла.

С. САГОВ,
Назрановски района юрта боахама управлене начальник.

ФУ ЛУ ХИЙ ДЕХКАЧА ГЕКТАРО

Итт шу совгIа ха яьннай лаьтташта мелиораци яра программа тIаийца КПСС ЦК майски (1966 шу) Пленум хинна. Ерригача парте, ерригача пачхаьалкхен, дерригача халкъа декхар а лаьрхIа тIаийцар из программа. Нагахьа санна хьалха мелиораце новкъосталца кхоачашдаьраш, лоархIаме дале а, юкъ-юкъера денкхараш мара хиннадеце, хIанз берригача юрта боахама гIулакха оттадаьд уж. Укх деношка КПСС ЦК июльски Пленуме ше къамаьл деш Л. И. Брежнева аьннад: «Парте чIоагIа лоархIам баьб лаьтташта химизации мелиорации яра. ТIех ца доаккхаш ала йиш йолаш да, уж дегIадоаладара селлара йоккхий масштабаш хьалхагIа е вай мехка а, е доазол дехьарча практике а хиннаяц. Ерригача пачхаьалкхен юкъарча доккхийча декхарий боарамга кхоачаеш айяьй вайцига химизации мелиорации».

Лаьтташта мелиораци яр — из лоаццача ханара кампани яц, из я йIаьххача хана лаьрхIа а чIоагIа къахьеген дукхха капитальни вложенеш дIаяхийтен езаргйолаш а йола юрта боахама даькъера программа. Из программа кхоачашъеча боккхача лоархIаме я Iилман практикаи даннеш а хин боахама системаш хьалъяра чакхдоаха проектнии тохкамеи балхаш а. 1966—1975 шерашка Нохч - ГIалгIай АССР-е лаьтташта мелиораци яргеи уж карадерзадаргеи дIаяхийта капитальни вложенеш цул хьалхагIа дIадахача итт шераца нийсйича диазза дукхагIа а хинна 133,4 миллион сомага дIакхаьчар. ПланагIа лаьрхIача 25 эзар гектара меттел балха юкъедоаладир 31 эзар гектар керда хий дехка лаьтташ. Кердда оттаьча проекташка хьежжа реконструкци яьй 41 эзар гектара тIарча хий лелача сета.

Нохч - ГIалгIайчен лаьтташ леладу керттера районаш йокъал латтача зоне я, цудухьа гектара тIара боала хьувкъам лакхбергбола керттера хьал да цига хий диллар.

1924 шера даьккха даьлар Атаги — Гойтински канал — Нохчашкахьа эггара хьалхара ирригационни гIирс. Iалаьмате боккха гIирс бар 1939 шера болх бе йолаенна Алхан-Чуртски хин система. Дуккха гидротехнически гIирсаш хьал а деш — дюкераш ехкаши тоннелаш йоахаши — чоалханеча хьалашка халача моттигашка гIолла чакх а доахаш диллар 150 километр дIаьха Алхан-Чуртски канал. Цо йиш хилийтар Тийрка чура хий Шин - АргIа юккъе гIолла Iодига. ЧIоагIа тоаенна моттиг а хинна дIаэттар «Iоажала атагIе». Цу атагIа хIанз колхозашен совхозашеи хьалкхеду хьийкъа ялаташ, баьцадаараш, сомий бешамаш.

Лаьтташта мелиораци яр бахьан долаш Наурскии Шелковскойи районашка чIоагIа дегIаух хьайбаш леладуи комсаш лелаюи боахамаш. хIаьта Тийрка йистерча къулбехьарча даькъа тIа — ялаташ кхеду боахамаш а.

Надтеречни аренашка гIолла хий лела сеть йиллараи Гудермесски районе Шолжа тIа шиь тайпара гидроузел хьалъяраи йиш хилийтар мегаргдоаца, дIайийна хIама хьа ца хула, ушалаш йола лаьтташ карадерзаде. Юрташкарча къахьегамхоша хIанз цу лаьтташка хьалкхеду чIоагIа хьийкъа ялаташ, комсаш, дуга, кхыйола культураш.

Лаьтташта мелиораци яро республика колхозашкен совхозашкен йиш хилийтар хий дехкача лаьтташкара 7-ча пятилеткечул 2-зза дукхагIа ялат даккха, хIаьта цун хьувкъам хIара гектара тIа 7,2 центнер дукхагIа лакхбе.

ХIанз вай республикерча хий дехкача лаьтташкара доакхх 26 процент ялат, 80 процент баьцадаараш, 70 процент комсаш, 62 процент совгIа доакъараш.

Гидротехнически гIирсий дикал дуккхача хьале «Севкавгипроводхоз», «Южгипроводхоз» яхача институташа а санна Нохч-ГIалгIай АССР мелиорацеи хин боахамеи министерствана чуйоагIача тха хозрасчетни проектни группо увттаеча проектносметни документацех тийша я.

Тха проектировщикаша массе шера дерригача хьокхамашта тIеххкоачашъю проектно - тохкама балхий планаш. Белггала аьлча, 1976 шера план 143 процент кхоачашйир проектни группо. 1977 шерара пачхаьалкхен план 127 процент кхоачашъяра хьакъехьа группо рапорт делар СССР керда Конституци тIаэца ди хьатIаотташ.

Хьинар къаьстта чIоагIа айденна къахьег проектировщикаша укх шера. Хьалхарча ах шера план 10 июнь хьатIаотташ кхоачашйир. ПланагIа 40 эзар сома кхоачашде лаьрхIа хинна проектно - тохкама балхаш 43 эзар сома кхоачашдир.

Республика проектировщикашта юкъе яьржача социалистически яхье хьинар чIоагIагIа айденнараш группера комсомольцаш ба — боккхагIбола инженераш Гайсултанов Валерий, Рабина Ольга, инженер Турава Валентина, йоккхагIйола техник Мусаянц Ирина.

Наурскии Шелковскойи районашка шиь сектораш я проектни группа. Цу районашка даккха хIама доацаш болх бу къонача коммуниста инженера Левыкин Виктора, воккхагIволча техника Кашлюнов Владимира, воккхагIволча инженера Хасаев Рахьмата, инженера Ступницкий Олега, кхычар.

Боккхача лоархIаме да городской предприятейи учрежденейи оагIонгахьара юрта ду шефски новкъостал. Проектни группа коллективо хIара шера хьажкIашта оасар деча, хьувкъам чуэцача новкъостал ду Грозненски района колхозаштеи совхозаштеи. Укх шера июль бетта «Советская Россия» яхача колхозе дукхкача гектараш тIарча хьажкIашта оасар дир тха проектировщикаша, хIаьта оаха баьча балха колхоза кулгалхой чIоагIа раьза а хилар. Тха проектировщикаша дIахо а хьинар ца кходеш кхоачашдергда проекташ увттаяреи тепличнии комбинаташ, хьайбаш леладу фермаш, кормоцехаш, чуIе цIенош, культурно - бытовой объекташ хьалъяреи даькъе городо юрта новкъостал чIоагIагIа дара хьакъехьа КПСС ЦК июльски Пленуме Леонид Ильич Брежнева белгалдаьха декхараш.

Вай деношка тIехь-тIехьа боккхагIча лоархIаме хул къахьегамен бытен хьалаш тоадар, наха эша духовни хIамаш кхоачашдар. «Парте хадданза терко ю, — аьннад Л. И. Брежнева июльски Пленуме, — производства меттел, наха юкъерча гIулакхий а, цар быта, культура, психологе, сахкетама. Тахан юртбоахама производство къахьегама, быта, наьха юкъмоттигий культура а лоархIаш ший диззача маIанца кхетаеш йолча культураца юртбоахама производство ювзарах латт лоархIамегIарча декхарех цаI». Тха коллективе духовно дегIаахара, квалификаци лакхъяра мел эша хьалаш нийсдаьд хIара проектировщика. Группана чIоагIа дикахетар хилар Грозненски мехкдаьтта института стройфаке Левченко Аннас диплома защита ярах.

Грозненски района «Знание» яхача обществаца йийца тематика а йолаш хIара пIаьраска дийнахьа политически занятеш хул групе. Уж — дунен халкъашта юкъера обозрени, СССР чурчен арахьарчен политика, пролетарски интернационализма хьакъехьара беседа.

Тайп-тайпарча къамех бола нах ба тха коллективе хьаьнала къахьегаш: эрсий, нохчий, гIалгIай, эрмалой, азербайджанцаш, гIумкий. Цар массане а барт тайнача цхьан дезало санна берригача советски нахаца цхьана кхоачашду юрта боахам керда айбара декхар.

ХIанз КПСС ЦК июльски Пленума материалаш Iомае болабеннаб коллективе, тха групперча хIара болхлочо, коммуниста, комсомольцо кхетаду, ше кхы а дикагIа къахьега, хьалхалатта опыт кхетамца дIайоаржае, юкъарча гIулакхах дог лазаш хила, коллективе барт тайна, хьинаре, творчески болх вIаштIехьбаккха гIерташ хила везилга.

М. ДИКАЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР минводхоза хозрасчетни проектни группа воккхагIвола техник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

НИКАРАГУА. Американски монополеша оттаваьча диктатора Сомоса режим халкъа гоама я. Манагуа вIашагIъеллача шеррача опозиционни фронто мехка шерра дIабоаржабаьб паргIатонаш демократии юхаоттавра тIехьара къовсам. Цунна жоп луш Iаьдалаша чIоагIдаьд бахача наха деш дола низаш.

СУРТА ТIА: облава йолча хана юрта бахача наха чухьожаш ба салтий.

ТАСС фотохроника.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

АНТИСОВЕТИЗМАХ ДОЛА КХЕРАМЕ ЛОВЗАР

Кулгаш язде лерхIа японо-китайски «мацарахи доттагIалахи дола договор» бахьанце ерригкъаман масштаб чулоаца дискусси йолаеннай. Цу хьалашка къаьстта теркам тIаоз «шоашта гаьнарча малхбоалера «кхаьнне союз» хьаелга сихде гIерташ йолча военщиной тIема-промышленни комплексой леладеча гIулакхаша. Малхбузеневропейски мехкашкей США-и къаман оборона управлене (УНО) начальника С. Канэмару яьча ше морг кхы хиланза йолча вояжо. дукха ха йоацаш Хоккайдо къилбаседен оагIорахьа демонстративно инспекци а еш чIоагIдаьча Японена СССР оагIорахьара кхерам ба яхача цун цхьаккха принцип йоацача хабараша, юххера а, агресси хуле а аьнна герзашцарча низий деррига тайпаш цхьан духьаллаттара программа оттаярах йола УНО решене — цу дерригне а кхоачамболлаш дика хьахьокх малагIа тIема-политически доктрина я тIайоагIача хана лаьрхIа японски стратегаша кийчъеш яр. Дувцаш дар да ВIашагIкхийттача Штаташкарча «кхерамален договора» Iотькъам чIоагIбаь па Iеш, Китайца тIема блок елга а.

Ховш долча тайпара, тIеххьарча хана китайски кулгалхоша, шоаш боарам боацаш антисоветизма политика чакхъяха болабалара гIа, сов чIоагIа хийцад Японе милитаризм юхахьахулаш латтарах шоашта хийттараш. Из хIама мога а деш, японски герзах ший великодержавни уйлаш чакхъяхара пайда эца вIаштIехьдаларга догдоахаш я Пекин. ХетаргIахьа, Пекина уйлаш хоадам боллаш гуча йоал хIанз балхаш тIа беце а. УНО эгара лакхерча гIулакхаш тIарча наха чIоагIа лоархIаш а, китайцаша цхьаккха хIама ца кходеш каст-каста хьоашалгIа бехаш а болча отставникашца вIашагIаккхетараш хулча хана.

ДIадахача шера денз Китае баха безам бараш дукхагIа хиннаб. ХетаргIахьа, хьалха цига яха йолаш деррига дувца ца а кхоаеш цIаена хиларах, укх шера апрель бетта шовлагIа юхаяха хилар Пекине КНР оборона министра Сюй Сян-цяна гIад а ваха тIаийца, цхьан хана инарал хинна К. Микуока керте а волаш йола делегаци. Цигара цIавийрзача Микуока заявлени йир оборона министраца къамаьлаш деш хьехадир китайски эскара модернизаци яра дешаш, хIаьта цо «японски оагIонгара цу деша даькъе новкъостал делга а дийхар», аьнна. Китайски пена тIехьашкарабараш малагIа тайпа гIо дехаш хиннаб цхьаккха а шеко йолаш хIама мичад. Китай чIоагIа безам болаш я японски ракетий, ядерни установкай, танкай, кхыдарий производства технологи йовза.

Цуица цхьана чIоагIа бакъахьа хеташ бар бокъонца тIема гIулакхаш деш бола «самооборона низий» лакхера хьакимаш Пекине аха болабелча. Иштта, ха эехьа ца а йоаеш, маоистски кулгалхой болабеннаб кIезиг-кIезига японски тIема-промышленни комплекса викалаш хьеста а. ЦаI шоллагIчоа тIехьаводаш ихаб Китай йовза «Нихон сейко», «Тосиба», «Мицубиси» яхача концернай советникаш. Къайле йолаш мичад кхийттабоагIача малха герз хьадеча керттера моттигаш царга хилар. «Нихон сейко», масала, арахец тIема эша хIамаш ю дикагIдола болати йоккхий топаши. «Тосибас» — электроникен ракеташ, «Мицубисе» — танкаш, самолеташ, катераш. КъайлагIа дац, дукха ха йоацаш Японерча китайски посольства тIема аташе вийнаь УНО хинна хилар а цо цIаьккха а шоашка герз дохкилга дийха хилар а. Бакъда, кхыча мехкашка герз ца дохкара даькъерча кхаь принципага хьежжа, Япони хIанз укх сахьате герзий импортер яц. Цхьабакъда японски монополеша шеррача масштабех леладу Китайца цун тIема промышленноста модернизаци еча чIоагIа лоархIаме йола стратегически материалаш йохкара гIулакхаш.

ДIахо — доккхагIа. Дукха ха йоацаш хайнача тайпара, Япони а юкъейоагIаш йола социалистически мехкашка стратегически товараш та еча экспорта тIахьожам лоаттабара йола НАТО координационни комитета — КОКОМ, гаргагарча хана Китае экспорт е йиш йоацаш долча стратегически товарий спискага цIаьхха а хьажа лаьрхIа я. Из ду «йиъ модернизаце» политика чакхъякхара Пекина гIо де деза авнна бахьан а отгадеь, из политика, ховш долча тайпара, тIема низ чIоагIбара тIаерзаяь йоллашехьа. Теркам тIаозаш я цу даькъера Японе позици, хIана аьлча, моттигашкарча газеташа яздеча тайпара, Париже хургйолча КОКОМ сессе электроника оборудованенеи, хIаьта иштта из хьаеча заводаштеи экспорт яра лоаттабу тIахьожам дIабаккха аьнна чIоагIа тIагIорта лаьрхIа из хилар.

Токионеи Пекинаи юкъера гIулакхаш сихдалара бокъонца дола бахьан кхетаде хала дац. Японе, хьалха цIаккха а ца айбаьча тайпара, корта хьалъайбе доладеннад Советски Союзо чакхйоаккха машареи кхохкам мелбареи политика дегаша тIаэцаш доаца. кхераме а унзара а бола Советски Союзаи Японеней юкъе цатешам боллара никъ лаьца дола низаш. Тецаме, доаца шоашта дагалаттараш кхоачашде дагахьа хIанзарча китайски кулгалхоица оагIув билла дагадолаш да Токиора хоадамболлаш дола гIозараш.

К. ДЕРИБАС,
АПН собственни корреспондент.

ДАРБА ДОАЦА ЛАЗАР

Ахкан юххье чIоагIа цецбаьннабар канадцаш, шоай мехка миллион хинна цаIеш «сов» нах болга хайча. Миллионал тIех бе болх боацараш! Уж-м ткъаь иттлагIча шерашка экономически кризис йолаш хиннарел а дукхагIа ма бий. ХIаьта, озабезам ца беча статистически даннеша хьахьокхача тайпара, хIара денна юкъера лаьрхIача пхи бIаь болхло дIавоаккх предприятешкара.

Цу тайпара хоам ше гIад вугаш бац. Цхьабакъда, «Торонто стар» яхача газета бувцача авторитеташа бакъду бе болх боацаш бола нах фактически кхоалагIа данъа дукхагIа хилар. Кхыча дешаща аьлча, 300 эзар соагIа бола канадцаш, маIа а кхал а нах, болх корорг хиларах дог а дилла, къахьегама бирже регистраци ца яйташ ба.

Цуица цхьана гучаьлар цхьаьиха сизавоаккха факт. ХетаргIахьа, ши миллион хургба балхаш тIа а болаш хьадоагIа алапи сов кIезига хилар бахьан долаш, социальни Iалашон органашка пособи деха аханза ца боалаш. Цар алапех алхха кхийна цхьа саг воахалургва. ХIаьта цун дезал бале? ТIаккха, геттара воча хьал тIа хургба-кх уж.

Канадски общество, тоаялара керда зама йолаеннай «яхаш дувце» а, балхазало, лазар хьедеча вируса хьисапе, тха экономика ерриге сфераш дIалувц.

Иштта, йиза кхоанен гаранти йолаш хинна вузаш йистейоахараш. хIанз дукхагIбараш хIана бац аьнна де хIама доацаш биса ба. «ХIанзарча кагийча наьха, — тешалду «Оттава ситезена» — дунен тIа шоаш мел бах бе болх ца корабоагIаш халонаш Iовша езаш хургба».

Эгтара цецвоаккхашдар да из унзара лазар хIама лелалуча гIозарашка а кхаьча хилар. Шоай IаьдалагIа «эзди» доацаш дола «дIаваькхав» яха дош ца алар духьа цар юкъедоаладаьд укх тайпара дола дикагIа тарлу дешаш: «контракта ха яларах гIулакхах мукъавалийтав». Цо чIоагIа гIадбугарг ма-бий дукха ха йоацаш социальни лоамен дикка лакхача лагIа тIа лаьттараш!

Бе болх ца хилара теме дIаялац канадски газетий хьалхарча оагIонаш тIара. ХIаьта из тамашийна а дац. Даим экономически кризисашта тIехьара ца доала из унзареи капитализма хьалашка де дарба доацеи лазар общества дерригача тIоанашка кхоач.

Дайсон КАРТЕР,
канадски публицист.
Оттава.

ХЕРСОНЕРА ТЕАТР—ГРОЗНЕ

Дуккхача хана денз шоайла доттагIала бувзамаш лоладеш ба Нохч-ГIалгIайчени Украински ССР-ча Херсонски областен къахьегамхой. Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашка денз шерлуш хьанхад уж бувзамаш.

Къаьстта чIоагIденна дIаэттад уж вай деношка. Каст-каста шоайла хьоашалгIа ух вIаши социалистически яхь лелаеча Херсонски областа Каховскии Нохч-ГIалгIайчен Грозненскии районий къахьегамхой викалех латта делегацеш. ВIаши дагабувлаш, доттагIий толамаша дог гIоздоахаш, шоашта карагIдаьннараш новкъосташта дIадовзийташ, дIахо де лерхIараш къестадеш ха дIакхухь цар. Иштта каст-каста вIаши хьоашалгIа ух творчески коллективаш, йоазонхой, культура болхлой делегацеш.

Вай республикерча театральни искусство езараштa чIоагIа тоам беш гIулакх хилар укх деношка М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театре Херсонски музыкально - драматически театра коллективо ший гастролаш дIайолаярах.

Украински театральни искусства историена дукха башка-дика оагIонаш юкъейихьай цу коллективо. Ший хана цу театре спектаклаш увттаеш хинав гIорваьнна советски режиссер-новатор В. Мейерхольд. Цига болх беш хиннаб И. Карпенко-Карый, М. Садовская санна украински театральни искусства деятелаш, цун сцена тIара искусствера шоай сийлен никъ дIаболабаьб СССР халкъа артисташа А. Бучмас, Ю. Шумске, Социалистически Къахьегама Турпала Н. Ужвийс.

Тахан а театре болх беш ба УССР заслуженни артисташ Э. Верещагина, В. Галл-Савальская, Г. Кузьменков, Л. Литвиненко, Н. Микуцкий, кхыбараш санна бола искусства говзанчаш.

Грозне духхьашха пхийттa шу хьалха хиннаб Херсонски музыкально - драматически театра артисташ. ХIаьта укх наькъагIа вайцига кхачалехьа цар гастролаш чакхъяьхай Абхазскии Аджарскии автономни республикашка. Хьаьший театральни афиша тIа я украински санна, кхыболча советски драматургий пьесаех а увттаяь ерригa а итт спектакль. Республика столице санна цар шоай искусство гойтаргья Ачхой-Мартановски, Назрановски, Сунженски, Грозненски, Урус-Мартановски, Шелковской районашкарча къахьегамхошта а.

— Марша доагIалда шу, деза хьаьший! — йоах царга Нохч-ГIалгIайчено.

СУРТА ТIА: «Сорочинская ярмарка» яхача спектакла юкъера сцена.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ПИОНЕРИЙ АХКА

Мехкдаьттахой бераш долча

«Малгобекнефть» НГДУ къахьегамхой бераш да Орджоникидзе города гаьна йоацаш уллача «Нефтяник» яхача пионерлагере салоIаш. Цу лагере эгтара хьалхара вIашагIкхетар хилар са йоккхагIа йолча пионервожатеца Веденкина Тамара Михайловнаца. Пионерий цIа лагера оперативни центр я. Укхаза оттаю пионерий де мел дезача гIулакхий план, укхаза ю пионерий активай вожатий сбораш. Пенах хьалтеха доахк стендаш, отрядий балха планаш, пионерлагера истори дувцаш йола материалаш. Цу цIагIарча дикагIча моттиге латт пионерий символий хIамаши, отрядий фаташи, горнаши, байракхаши тIалатта тархеш. Эгтара гушдолча моттиге хьалтеха бeалл лагера Сийлахь-боккха Даймехка тIом болча хана город МагIалбик фашистех лораеш веннача пионера Советски Союза Турпал волча Мордвинов Володяй сий дола цIи ялара бола соцам. Укхаза я лагера балха перспективни календарни планаш.

— Дружина календарни планаш, — йоах Тамара Михайловнас, — увттаю оаха цхан смена. Массаволча пионеро планаш увттаеча дакъа лоацаргдолаш массайолча звеношка, отрядашка конкурс дIакхайкаю. Дик-дикагIа дола могадаь хIама юкъе а доаладеш оттаю из план.

Вай республикера меттел, кхыча республикашкара а бераш да тхо долча салоIаш. Массавар а кхо бIаь гаргга саг ва уж. Цу массадолча берех воргхI отряд вIашагIъеллай оаха — шиъ октябрятехи, пхиъ пионерехи.

Лагера болх дикагIа вIаштIехьбаккхара йола предложенеш коллективно Iома а яь оттаяь я хIара лагера смена йола план. Лагере мел еш йола мероприятеш цу планаца ювзаенна я. Цу плана тIа дIачIоагIбаь ба хIара отрядо хIара денна бе безаш бола болх, чакхъяккха езаш йола мероприятеш. Плана эгтара бехктокхамегIа йола пункт я массайолча моттиге: ара, цIагIа, —массанахьа цIено лелае яха пункт. Пионераша, кхыча бераша из пункт дика кхоачаш а.ю.

Лагера «балха» ди дIадоладу цу плано чIоагIъяьча распорядкагIа. ДукхагIбараш шошоай кружоке къахьегаш ба. Укхаза я дешара, хора, халхара, сурташ дахкара, кхыйола кружокаш. «Говза кулгаш» яхаш я октябратай отрядий кружок. Кружокашкара занятеш чакхъяьлча ловзаш, аттракционашка, спортивни яхьашка дакъа лоацаш сакъердаме дIахьу цар шоай мукъа ха. Спорта яхьашка толамаш даьхача отрядашта, командашта совгIаташ а тел.

ПаргIата са а леIа, дикка низ чу а бенна, тIадоагIача дешара кердача шерага дика кийчденна дIенгахьа дерзаргда каста цу лагерера бераш.

Б. ЧЕРБИЖЕВ

СУРТА ТIА: болх беш я сурташ дехкарий кружок.

Автора сурт.

БЕЗАМЕ САЛОI

Берригача мехка а санна, вай республика эзараш болча къахьегамхоша, шо-шоай коллективе вIашагIа а кхийте, экскурсе бахе, безаме салоI, кхыгIахьара моттиг йовз.

— Укх шера тха коллективера 28 саг хилар Къоаршой-Черсий автономни областа лоамашкарча Домбайски поляна оалача туристски базе ваха, — аьлар Грознерча бувзама автобаза инженера Зезюкина Марина Васильевнас. — Цига, Iаламо шийна ма-ховва хоза хьаьча моттиге, тхо хилар Домбайски заповеднике.

Тхо хилар краеведчески музее а. Экскурсоводо дукха хIамаш дийцар тхона музеерча экспонатех лаьца: къоаршой-черсий историех, цу областа Iаламах, Советий Iаьдал эттачул тIехьагIа, деррига халкъаш санна, уж кортамукъа дегIаахарах, цар вахаре экономически культурни хьакъехьа хиннача доккхийча хувцамех.

Къоаршой-Черсий автономни областе даха яьккха ха йицлургйоацаш дагалаттаргья тхона.

Цу базера болхлой укх шера Ереване баха а хиннаб. Армене столица исторически а белгалъяьннача а моттигашка хиннаб уж, гобаькхаб города из йовзара.

Иштатча экскурсеша гIо ду вежарашха долча халкъашта юкъера гаргало чIоагIъяра, шеръяра, уж вIаши гаргаозара. Дуккха нах вIаши бовза йиш хул. Лакхлу сага общественни интернациональни сакхетам, цун духовни уйлаш.

Цу автобазе традици а хинна дIаэттад аьхки, йIайхача хана туристически базе гIолла экскурсешка ухилга, цхьана вIашагIа а кхийтте, форда тIа е кхычахьа лоамашка бахе, салоIилга.

Ю. ЮСУПОВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

5-ча августе

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч - ГIалгIай пачча хьалкхен филармоне симфоническ оркестра концерт. 17.20. Баьццара театр. Сцена тIа— Ленинградски цирк. 16.20. Кинолекторий. «Ислами Нохч - ГIалгIайченера цун белгалонаши» яха лекци. 19.30. «Парте планаш—сийленца кхоачашъергья» яха кинофестиваль. 19.30. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 19.00. Ахкан кинолекторий. «СССР Конституце советски граждании бокъонехи декхарехи» яха лекци. 20.00. Документальни фильмаш хьокхаргда. 19.00. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре. «Лидинг» яхача ВИА концерт.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. Машиннаькъахой Денна хетадаь дуккхача наьха сакъердар. 10.00. Дзю-дох кIалтохаргах латара приемаш гойташ хургба «Локомотив» ДСО толашагIбола спортсменаш. 12.00. «Сийрда-сигал бесса вагон» яха утренник. Ловзараш, халхараш, аттракционаш. 15.00. Шашкаех, шахматехи истола тIарча теннисахи йола яхьаш. 17.00. «Светофор» яхача агитбригада концерт. 19.30. Кинолекторий. Документальни фильмаш хьокхаргда. 19.00. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

6-ча августе

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIаран парк. 9.00. Къайлача театра йистера майда. Царахьий жIалий выставка. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхеп филармоне симфонически оркестра концерт. 17.00. Баьццара театр. Сцена тIа — Ленинградски цирк. 16.00. Кинолекторий. «КПСС-о керттера лерхIар—халкъа вахара материальнии культурнии боарам хадданза лакхбелга» яха лекци. 19.30. «Парте планаш — сийленца кхоачашъергья» яха кинофестиваль. 19.30. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 12.00. «Боадонгара сердалонга» яха книжкай выставка. 19.00. Халхарий майда. Кагирхой салаIара сайре. «Лидинг» яхача ВИА концерт.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх беш хургья. «Къона ленинхо» яха кинолекторий. 10.00. «Локомотив» яха стадион. «Локомотива» ветеранаштеи г. Грознерча ветераний вIашагIтехача командаиеи юкъера футболах дола ловзар. 11.00. Халкъа революционни, тIемеи къахьегамеи сийлен музее гIолла йола экскурси. 12.00. Бераш дехкача суртий конкурс. 12.00. Болх беш хургья аттракционаш. 19.00. «Сийрда сигал бесса экспресс» яхача ВИА концерт.

ЙОВЗА — «НИСТРУ»

Тахан «Тереко» тIаэцаш йола Кишиневера из команда хьалхарча лига опыт йолчарех цаI я. ше хьахинна дукха ха еце а. 1950 шера ловза йолаеннача цо пхи шу даьлча бокъо яьккхар лакхерча лиге ловза. Цхьабакъда, 1963 шера юха араьлар.

Дуккхача хана ший деррига хьинар тIадахийта къовсам лоаттабаьча цо юха лакхерча лиге ловза бокъо яьккхар. Цхьабакъда, из ираз дIабхцеланзар. Цхьан шера (1974) лакхерча лиге а хинна юха Iолохъелар из.

Хьалхарча лиге шаккхе а команда пхеззa вIашагIкхийттай. 1976 шера ши вIашагIкхетар цхьаккха а ца толаш хилар: 2:2, 0:0. Соахка — 3:1 «Нистру» толаши 3:2 «Терек» толаши чакхдаьлар вIашагIкхетараш. Укх шера хьалхарча ах даькъе цхьаккха а толанзар — 1:1.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ИЙША ТIОМ

Малхбузен Германе латтача американски доаькъой 20-шу даьннача капрала-полковник Джеффер волча а ваха гIо дийхар: «Кхо бутт баьлча цIагIоргва со, амма со раьза вац сай даьнеи наннеи се хIанз сенна тара хиннав гойта... Со героинах бокъонца хьалвизав». Американски психиаторо цунна де деза дарба хоададаьд, хIаьта гIулакх дина чакхдаларга догдоахаш ше хилар дIа а аьннад.

Из къона капрал США конгресса лаьрххIача комитета эксперташа наркоманаш а тIема пайдане боацаш лаьрхIача а Малхбузен Германерчеи Малхбузен Берлинерчеи 16 эзар американски тIема гIулакхдерех цаI ва. Наркотикаш боарамал тIехкер чу эцарах бовраш укхаза кхозза дукхагIа ба ВIашагIкхийттача Штаташкарчул.

США «Малхбузеневропейски эскарера» наркомана гIулакхаш довза баха хиннача конгрессменаша яь вывод сатедеш яц. Комитета членех цхьанне заявлени йир: «Цхьаннена а пайда болаш хургда мотташ вац со, нагахьа санна ядерни ракета пульт наркомана бе йоде». Цар еррига заключени приговора хьисапе хилар, наркомани ерригача малхбузен общества проблема хинна латтача хана, къона салтий даим эшаргба наркотикашцарча шоай «индивидуальни тIем тIа». (АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — Москверча Люблински района А. Гайдара цIерагIча пионерийн дешархойн цIен иллей а халхарий а ансамбла концерт. 9.15 — «Шоана, хай—новной». 9.45 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа. 10.15 — «Дика товараш дукхагIа хилийтара». 10.45 — Фильм—бераштa. «На графских развалинах» яха художественни фильм. 11.50 — «Музейшкен выставочни залашкен гIолла». 1830—1918 шерашкара немецки живопись. 12.00 — «Москвичка» — телевизионни клуб. 13.20 — «Литературни беседаш». Передача дIахьу поэта А. Суркова. 14.10 — «Спортлото» тираж. 14.25 — «Унахцiено». Iилман-популярни программа. ДIахьу дора Ю. В. Белянчиковас. 15.10 — «Музыкальни абонемент». Программе я Н. Кетнера, А. Рубинштейна, Н. Московске, Н. Страннске произведенеш. 15.40 — «ДоттагIал». Телевизиони журнал. 16.15 — «Олимпиада-80». 17.00 — «БIаргагуш дар — теша хала дар». Передача дIахьу профессора С. П. Капица. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Оалхазарий цIей». Мультипликационни фильм. 18.30 — Дерригдунен Гаванерча XI-ча кагирхойн студентийн фестивале. 19.15 — Дж. Россини. Операшта лаьрхIа увертюраш дIалоках Центральни телевиденен Ерригсоюзни радио симфонически оркестро. Дирижер — СССР-а халкъа артистка В. Дударова.

II ПРОГРАММА

12.00 — «Куба» — са безам» яха кинодезарий фильм. 12.15 — Тамашийна кхо бос. 12.25—«ТАИН — сакъерамеча Iилмай телевизионни академи». Передача дIахьош вар— Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета профессор В. Б. Виноградов. 12.45 — «Говраш хехкарий спорт» Iилма-популярни фильм. 13.05 — «Кхоана — Ерригсоюзни машиннаькъа болхлой Ди». 13.35— «Технически прогресса вьшка наькъа тIа». Документальни фильм. 13.55 — «Нахи оакхарийи» яха художественни фильм. Хьалхара сери.

6 АВГУСТ
ТАХАН — ЕРРИГСОЮЗНИ МАШИННАЬКЪА БОЛХЛОЙ ДИ.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Зарядка е дIаоттаI. 8.55 — «Чокырлия» яхача Единецки культура Цlен халкъа инструментий оркестра концерт. Кишиневера передача. 9.30 — «Гургалбеття сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00— Фильм—бераштa. «Пхийтта шу даьнна капитан». Художественни фильм. 12.20 — «Деррига а ха лов». Киножурнал. 12.30 — «Юртара сахьат». КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцамаш — вахаре. 13.30— «Музыкальни киоск». 14.00 — «Театральни спектакль». Г. Ибсен. «Привидения». СССР-а. Паччахьалкхен Академически Зlамигача театра фильм-спектакль. 16.30 — Дуненьюкъера панорама. 17.00 — Тахан машиннаькъахочун Ерригсоюзни Ди. СССР-а наькъий министра Павловске къамаьл. 17.15 — Машиннаькъахочун Ерригсоюзни Денна хетадаь концерт. Паччахьалкхен Центральни концертни залера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультипликационни фильм. 18.30 — «Кинопикъбара клуб». ДIахьу Ю. А. Сенкевича. 19.30—«Иллi-78». 20.00 — Кагирхойн студентийн Гаванера Дерригдунен XI-гIа фестиваль чакхъялар. 21.00 «Ха». Информационни программа. 21.30 — Кагирхойн студентийн Гаванера Дерригдунен XI-гIа фестиваль чакхъялар. (ДIахьодахьар). Чакхъяьлча — Кердадараш.

РАДИО

5 АВГУСТ

6.30 — Свеклаш хкеча аренашта — комплексни механизаци. Щалински районера передача. (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.28 — Ашараш. 7.30 — Передачай программа. 8.25 — «Къонал» — радиовыпуск. 10.20 — «Къоначар оазаш». (нохчий меттала). 13.00 — «Цlе сийгаш». (гIалгIай меттала). 13.40 — «Поэзи хIанзара замен». Литературни передача. (гIалгIай меттала). 14.30 — «Казаки» яхача Л. Н. Толстойн повеста тIара доттагIален тема». Беседа. (эрсий меттала). 16.00 — «Керда обрядаш вахаре!» (нохчий меттала). 16.20 — «Вежарашха долча халкъий ашараш» яхача циклацара передача.

6 АВГУСТ

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 7.30 — Передачай программа. 8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш». 11.15 — Чакхиева СаIида дешаех дола иллеш. (гIалгIай меттала). 11.30 — «Къона тIехье». (нохчий меттала). 15.15 — Тахан — Ерригсоюзни машиннаькъахочун Ди. Цlейна хетаь программа. 16.00 — «Вай доттагIа — Iалам». 16.30 — «Школьни глобус» — радиовыпуск. 18.30 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт. (нохчий меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунда 3—7 метр лаьгIо мух а болаш, фегара температура республике 23—28, Грозне 25—27 градус йIовхал йолаш ха хила тарлу.

Кхоанен ломмеи хувцалуш кхоалленаш а йолаш, цхьацайолча моттигашка догIа а делхаш (из ди къувкъаш делха а мег), бе-беча оагIонаш кахьара секунда 3—7 метр сухал долаш мух а хьекхаш, фегара температура буйсашка 12—17, деношка 23—28 градус йIовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ03214. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 5749.